

Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989

Elis Neagoe - Pleșa, Liviu Pleșa

Transformarea comunistă a României a avut implicații directe și dramatice asupra vieții religioase, mai ales în condițiile în care noua putere promova ateismul. Mai mult, adversitatea statului comunist față de orice alte forme de organizare pe care nu le controla, nu avea cum să nu se reflecte și în politica noului regim față de culte. De altfel, poziția neoficială a comuniștilor față de religie a reieșit foarte clar din declarația lui Alexandru Drăghici, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R. și ministru al Afacerilor Interne, făcută în cadrul unei consfătuiri avute cu conducători Securității la data de 2-3 decembrie 1957: „Oare, Biserica nu a fost întotdeauna elementul de frână al progresului poporului, nu ei au opus întotdeauna rezistență progresului poporului? De ce așa de des reacțiunea îmbracă această noțiune, fiindcă astăzi statul nostru democrat popular nu ia poziție împotriva religiei, ci așteaptă doar ca, o dată cu ridicarea culturală a poporului, el singur să se edifice asupra acestei noțiuni a «opiului poporului», cum spune Marx, poporul să vadă singur ce este religia”¹.

Cadrul legal

Ca atare, „Legea pentru regimul general al cultelor religioase” din România era emisă la 4 august 1948, așadar, la foarte scurt timp după preluarea puterii de către comuniști. Ca o primă măsură, noua lege stipula reducerea numărului cultelor recunoscute de stat de la 60, cum prevedea legea din 1928, la doar 14, iar controlul activității lor era atributul guvernului, reprezentat de Ministerul Cultelor, devenit ulterior Departamentul Cultelor².

Printre cele 14 culte recunoscute oficial se aflau și patru confesiuni neoprotestante: baptist, pentecostal, adventist de ziua a șaptea și creștin după Evanghelie. În legătură cu aceste recunoașteri,

---

¹ A.C.N.S.A.S, fond Documentar, dosar 114, f. 324.

² Dintre prevederile legii amintim: „Statul garantează libertatea conștiinței și libertatea religioasă pe tot cuprinsul Republicii Populare Române” (art. 1); „Nimeni nu poate fi urmărit pentru credința sa religioasă sau pentru necredința sa” (art. 3); „Culte religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber, dacă practicile și ritualul lor nu sunt contrare Constituției, securității sau ordinii publice și bunelor moravuri” (art. 6); „Culte religioase se vor organiza după norme proprii, conform învățăturilor, canoanelor și tradițiilor lor, putând organiza, potrivit aceluiași norme, așezăminte, asociațiuni, ordine și congregațiuni” (art. 7); „Culte religioase recunoscute vor trebui să aibă organizație centrală, care să reprezinte cultul, indiferent de numărul credincioșilor săi” (art. 12); „Culte religioase, pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, vor trebui să fie recunoscute prin decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale (...). În cazuri bine motivate se va putea retrage recunoașterea în același mod” (art. 13); „Culte religioase pot ține congrese sau adunări generale cu aprobarea Ministerului Cultelor, iar conferințele și consfăturile locale (adunări eparhiale, protopopești), cu aprobarea autorităților locale respective” (art. 24) - „Monitorul Oficial”, nr. 178, 4 august 1948.

trebuie arătat că statul comunist a dorit de fapt ca, prin această favoare, să obțină sprijinul și fidelizarea lor față de noul regim. În acest sens, relevantă este o notă a Departamentului Cultelor, nr. 452 din 20 iunie 1958, care conținea următoarea apreciere: „Pentru prima oară li s-a oferit caracterul de cult, în cadrul statului democrat-popular, în timpul burgheziei având un regim de «asociații» (fapt care permitea un tratament restrictiv, discriminatoriu și arbitrar). Regimul care li s-a creat a fost rezultatul tratamentului egal oferit tuturor organizațiilor religioase din țara noastră; totodată s-a sperat că, ferite de discriminările la care au fost supuse în vremea burgheziei, vor fi atașate regimului și scoase de sub influența centralelor lor din apus”³. Așteptările regimului au fost înșelate, însă, deoarece reprezentanții cultelor neoprotestante, chiar dacă au permis unele intruziuni ale statului, și-au continuat activitatea de atragere a unui număr mare de credincioși și au menținut legăturile cu forurile lor conducătoare din străinătate. Eșecul acestei politici a fost de asemenea semnalat în nota amintită anterior: „Cei zece ani care au trecut de la recunoașterea acestor culte au fost suficienți pentru a demonstra prozelitismul lor și a ne atrage atenția asupra pericolului special pe care-l prezintă, cu atât mai mult cu cât ele pretind că propaga credința «adevărată», fără popi, fără icoane și ritualuri învechite (...) Continuă să caute dependența spirituală față de centralele lor care sunt în apus (Elveția și SUA) și manifestă o preocupare intensă pentru practici ilegale, dovedind în comportare o duplicitate prezentă în toate acțiunile lor (țin ședințe nestatutare, înființează comunități nerecunoscute, trimit în țară agitatori fără legitimații, culeg fonduri pe care nu le declară, se preocupă în mod deosebit de tineret etc.)”⁴.

În completare la legea din august 1948, la 17 septembrie 1948, Prezidiul MAN a emis Decretul nr. 243 „pentru fixarea numărului eparhiilor (diocezelor, superintendențelor), cultelor religioase”, care, după ce stipula organizarea cultelor ortodox, greco-catolic, romano-catolic, reformat și creștin de rit vechi, arăta la art. 2 că: „toate celelalte culte vor avea câte o organizație centrală, conform legii, și cu denumirea fixată în Statutul de organizare al cultului respectiv”⁵.

Imediat după venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu a fost adoptată o nouă Constituție, care păstra prevederile precedentelor două constituții în ceea ce privește drepturile religioase, acestea fiind asigurate de art. 17 („Cetățenii Republicii Socialiste România, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex sau religie, sunt egali în drepturi în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale. Statul garantează egalitatea în drepturi a cetățenilor. Nici o îngrădire a acestor drepturi și nici o deosebire în exercitarea lor pe temeiul naționalității, rasei, sexului sau

---

³ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 146, vol. 2, f. 19.

⁴ *Ibidem*, f. 19-20.

⁵ „Monitorul Oficial”, nr. 217, 18 septembrie 1948.

religiei nu sunt îngăduite”) și art. 30 („Libertatea conștiinței este garantată tuturor cetățenilor Republicii Socialiste România. Oricine este liber să împărtășească sau nu o credință religioasă. Libertatea exercitării cultului religios este garantată. Cultele religioase se organizează și funcționează liber”)⁶. Totodată, Codul Penal aflat în vigoare în anii '80 prevedea existența mai multor pedepse pentru încălcarea libertății religioase în România. Ele sunt precizate la articolele 247 („Îngrădirea de către un funcționar a folosinței sau a exercițiului drepturilor vreunui cetățean, ori crearea pentru aceasta a unor situații de inferioritate pe temei de naționalitate, rasă, sex sau religie, se pedepsește cu închisoarea de la o lună la șase luni sau amendă”), 318 („Împiedicarea sau tulburarea libertății de exercitare a vreunui cult religios, care este organizat și funcționează potrivit legii, se pedepsește cu închisoarea de la o lună la șase luni sau cu amendă”) și 357 („se pedepsește cu închisoare de la 15-20 ani, genocidul, inclusiv acela săvârșit pe motiv de apartenență religioasă”)⁷.

În afara acestui cadru legal intern, drepturile religioase ale cetățenilor români erau aprobate, cel puțin oficial, și de Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, de la Helsinki, semnat la 1 august 1975. Statele semnatare s-au declarat de acord să acționeze în conformitate cu scopurile și principiile Cartei ONU și cu Declarația Universală a Drepturilor Omului. Documentul final de la Helsinki prevedea respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv a libertății de gândire, religie sau convingere. Statele participante se angajau să recunoască și să respecte libertatea individului de a practica singur sau în comun religia, acționând după imperativele propriei sale conștiințe⁸. De asemenea, la 31 octombrie 1974 România ratificase și „Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale”, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 16 decembrie 1966, care la art. 18, lit. 1, prevedea: „Orice persoană are drept la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public, cât și în particular”⁹.

Aceste acte erau completate și de declarațiile oficiale ale lui Nicolae Ceaușescu, care afirma, negând fățiș realitatea, că în Republica Socialistă România sunt respectate credințele religioase: „Constituția țării noastre prevede clar asigurarea activității libere a cultelor religioase recunoscute de stat, libertatea practicării cultului respectiv. Înfăptuind neabătut aceste prevederi, respectăm riguros

---

⁶ Ioan Muraru, Gheorghe Iancu, *Constituțiile române. Texte. Note. Prezentare comparativă*, ediția a III-a, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995, p. 160, 162.

⁷ *Codul Penal al Republicii Socialiste România*, Serviciul Buletinului Oficial și al Publicațiilor Legislative, București, 1975.

⁸ ****Actul final al CSCE-Helsinki*, 1975, Editura Politică, București, 1975.

⁹ „Buletinul Oficial”, nr. 146, 20 noiembrie 1974.

Constituția, politica noastră în acest domeniu. Desigur, aceasta presupune, de asemenea, ca toți cetățenii, inclusiv cultele, preoții, să-și îndeplinească neabătut îndatoririle față de țară, să respecte prevederile legilor și să acționeze în spiritul Constituției pentru a contribui, cu posibilitățile lor, la construcția societății socialiste”¹⁰.

În pofida tuturor acestor angajamente și declarații oficiale referitoare la respectarea libertății religioase în România, în întreaga perioadă a regimului comunist membrii cultelor religioase au fost departe de a fi favorizați, fiind deseori victime ale unor abuzuri și persecuții venite din partea organelor statului, cu precădere credincioșii aparținând cultelor neoprotestante, atât ilegale, cât și legale.

Bapțiștii

Unul dintre cele patru culte neoprotestante autorizate să funcționeze de către noua putere a fost cultul baptist, care în acea perioadă avea numărul cel mai mare de credincioși. Cultul baptist a apărut în secolul al XVII-lea în Anglia, fiind întemeiat de John Smith, iar apoi s-a răspândit în Germania și Austro-Ungaria, pentru a ajunge la mijlocul secolului al XIX-lea și în România. Cultul a primit această denumire de la accentul pus pe taina botezului, cuvânt provenit din grecescul *baptizo* („a scufunda”). Prin actul de botez, care are loc la majorat, se consacră intrarea credinciosului în cult, acesta fiind considerat „renăscut în credință și separat de cele ale lumii”, motiv pentru care ceremonia primește un caracter solemn. O altă caracteristică a cultului este nerecunoașterea sfinților și a icoanelor, la care nu se închină. Aceste caracteristici se înscriu în doctrina generală a baptismului, care pune accentul „pe întoarcerea la sursă, pe renunțarea la forme moarte, pe simplitate și curăție”¹¹. Potrivit Statutului cultului, credincioșii bapțiști sunt obligați să frecventeze cu regularitate biserica, în caz contrar ei putând fi excluși. Un alt precept este cel al „preoției universale”, fiecare baptist considerându-se un misionar, ceea ce ajută cultul în atragerea de noi membri.

În România, primele comunități baptiste au apărut în Transilvania, la mijlocul secolului al XIX-lea, ca urmare a activității unor misionari imigranți. În 1856 s-a înființat prima biserică baptistă din București. Conform Statutului cultului, unitatea de bază este biserica, pe lângă care pot exista și filiale, atunci când numărul credincioșilor este mai mare de 20 de persoane. În 1919, toate bisericile baptiste din țară s-au unit sub denumirea de Uniunea Comunităților Creștine Baptiste din România,

---

¹⁰ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare rostită la Consfătuirea de lucru la C.C. al P.C.R. din 5-7 septembrie 1979*, în „Munca de partid”, nr. 9/1979, p. 5.

¹¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 143, vol. 1, f. 23. Citatele redată mai sus provin dintr-un memoriu înaintat de un pastor baptist autorităților comuniste din România.

care și-a ținut primul congres în anul 1921. Cultul baptist a fost recunoscut inițial prin Decretul-Lege nr. 553/1944, iar apoi a funcționat conform Decretului nr. 1203 din 14 noiembrie 1950, care punea în practică Legea cultelor din 1948. În anii '80, Uniunea Comunităților Creștine Baptiste era formată din șase comunități care grupau bisericile din zonele București, Brașov, Timișoara, Arad, Cluj și Oradea. Uniunea, ca organ central reprezentativ și administrativ al cultului, era condusă de un comitet alcătuit din 15 membri, în frunte cu un președinte (care în această perioadă era pastorul Mihai Hușanu), aleși pe trei ani de către delegații comunităților, în cadrul unui congres general. În anul 1980 Comunitatea Baptistă din București cuprindea biserici și filiale din 14 județe.

În plan extern, Uniunea era afiliată la Alianța Mondială Baptistă, cu sediul la Washington, organul mondial de conducere, și la Federația Baptistă Europeană, cu sediul la Berna, forul european de conducere. De asemenea, Uniunea era prezentă ca observator la Conferința Bisericilor Europene.

Cultul mai dispunea și de un seminar teologic la București și edita revista lunară „Îndrumătorul Creștin Baptist”. Conform documentelor Departamentului Cultelor, ca masă de credincioși, cultul baptist avea în 1940 un număr de 17.457 membrii botezați (așadar, doar persoanele majore, și fără aderenții nebotezați)¹². În 1948, numărul total al membrilor și aderenților se cifra la 80.000 de persoane¹³, pentru ca în 1965 numărul credincioșilor botezați să fie de 55.842¹⁴. În 1980, Comunitatea Baptistă din București era formată din 2.600 de credincioși, deserviți de șase pastori, care predicau în șase biserici¹⁵, iar la nivel național, în anul 1982 existau 189.850 de membri și 74.150 de aderenți¹⁶. Un document din 1984 preciza că doar numărul credincioșilor baptiști botezați se ridica la 84.000 de persoane, aparținând naționalităților română, maghiară, germană, iar cultul dispunea de 950 lăcașuri de cult, deservite de 180 de pastori¹⁷. Indiferent sub ce formă erau prezentate aceste cifre, ca reflectând numărul total al credincioșilor și simpatizanților sau doar pe cel al membrilor botezați, documentele Departamentului Cultelor subliniază creșterea explozivă a numărului aderenților la cultul baptist, evocând întotdeauna necesitatea de a se lua măsuri mult mai ferme pentru stoparea acestui proces.

Penticostalii

Al doilea cult neoprotestant recunoscut de comuniști a fost cultul penticostal. Mișcarea religioasă penticostală a apărut în SUA la începutul secolului XX, infiltrându-se aproape simultan în

---

¹² Idem, dosar 148, vol. 1, f. 42.

¹³ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 43.

¹⁴ Idem, dosar 148, vol. 1, f. 42.

¹⁵ Idem, dosar 143, vol. 1, f. 104.

¹⁶ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 43.

¹⁷ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 186.

Țara Galilor și, de acolo, în întreaga Europă. Numele de penticostali vine de la cuvântul *pentecosta* (cincizecime), prin care aderenții susțin că sunt botezați cu Duh Sfânt și cu foc, daruri primite la Cincizecime sau Rusalii. La primirea botezului aceștia aderenții cunosc „darul vorbirii în limbi”. Pentru a câștiga acest dar, credincioșii sunt îndrumați să țină posturi și rugăciuni îndelungate, în urma cărora unii credincioși ajung să tremure (motiv pentru care sunt cunoscuți în popor sub numele de „tremurători”) și să vorbească cuvinte neînțelese, ceea ce ar reprezenta „vorbirea în limbi” (glosololie). Cultul penticostal nu admite tainele, sfinții, icoanele, simbolul crucii și pune accent pe folosirea predicii, a posturilor și a prorocirilor despre a doua venire a lui Hristos. Se practică, de asemenea, săvârșirea actului umilinței, care uneori constă în spălarea picioarelor celorlalți. Față de aceste precepte, un document din anul 1980 arăta că: „Prin măsurile luate de Departamentul Cultelor, practicile bolnăvicioase, exagerările și alte aspecte negative din acest cult au fost în mare măsură eradicate”¹⁸.

În România, cultul penticostal a fost adus îndeosebi de către emigranții ardeleni întorși din SUA după primul război mondial. Prima comunitate penticostală a apărut în anul 1922 în jud. Arad, iar apoi cultul s-a răspândit în Banat, Transilvania, Bucovina și în alte zone ale țării. Pentru întâia oară cultul a fost legalizat prin Decizia nr. 64.803/1946, când a fost aprobat și Statutul de organizare, act reînnoit prin Decretul nr. 1203 din 14 noiembrie 1950. Încă de la apariția în țara noastră, comunitățile penticostale s-au dezvoltat în trei grupări care s-au unificat în anul 1954, luând denumirea de „Cultul Penticostal-Biserica lui Dumnezeu Apostolică”. În anii '80, sediul central se afla la București, iar cele 794 de comunități existente erau grupate în trei filiale: Arad, Oradea și Suceava. Organul suprem de conducere era Consiliului Bisericesc, condus de un președinte (Pavel Bochian pentru perioada menționată). Cultul dispunea de un Seminar Teologic la București, cu o durată de patru ani, care pregătea anual 15 pastori și edita o dată la două luni „Buletinul Cultului Penticostal”, precum și cărți de rugăciuni și de cântece religioase¹⁹. Cu toate că pe plan mondial nu exista un for conducător, în anii '80 cultul penticostal din România întreținea relații cu Conferința Mondială Penticostală, Conferința Europeană a Bisericii Penticostale și cu biserici penticostale din diferite țări.

În perioada regimului comunist numărul credincioșilor penticostali a crescut exponențial, creșterea fiind de departe cea mai semnificativă dintre toate cultele neoprotestante legale. Pentru perioada de început la acest cult a aderat un număr ridicat de greco-catolici care, după ce au fost

---

¹⁸ Idem, dosar 143, vol. 1, f. 106.

¹⁹ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 188-189.

converțiți la ortodoxism, au părăsit biserica oficială²⁰. Documentele Departamentului Cultelor au menționat, nu fără o mare îngrijorare, această creștere a numărului de membri. Trebuie amintit că, la fel ca în cazul baptiștilor, cifrele oferite privesc uneori numărul total al credincioșilor și al aderenților, iar alteori, doar numărul penticostalilor botezați, fără a fi socotite persoanele care nu erau majore sau care erau botezate clandestin. În anul 1940, în România era semnalată existența a 4.564 penticostali botezați²¹, în 1948 existau 60.000 de penticostali botezați și nebotezați²², iar în 1965 numărul credincioșilor botezați era de 38.766²³. După cum se poate observa, în doar 25 de ani petrecuți aproape integral sub dictaturi, dintre care cea comunistă li s-a opus cu înverșunare, numărul penticostalilor botezați a crescut de nouă ori, o creștere cu mult superioară tuturor celorlalte culte neoprotestante, al căror număr de adepți a crescut de maximum trei ori. În anul 1980, în București existau peste 2.000 de penticostali botezați împărțiți în patru comunități, care erau deservite de patru pastori²⁴. În anul 1982 cultul penticostal avea 120.720 de membri și 47.735 de aderenți²⁵, iar la jumătatea anilor '80 cuprindea 90.000 de credincioși botezați și avea 126 de pastori români, maghiari și germani²⁶. O sinteză a Departamentului Cultelor de la sfârșitul anilor '80 arăta că, în perioada 1968-1988 numărul penticostalilor a crescut în medie cu 2.721 de credincioși pe an, iar cultul a deschis 93 de case de rugăciuni. Conform Departamentului Cultelor, având în vedere această tendință, „rezultă clar că o atenție sporită trebuie acordată în viitor acestui cult”²⁷.

În fața presiunilor autorităților comuniste, și în condițiile instalării unei conduceri puțin dispuse să conteste intruziunile statului în viața religioasă a penticostalilor, în preajma anului 1951, în cadrul cultului s-au conturat mai multe grupări penticostale dizidente, care au refuzat să-și desfășoare activitatea în noile împrejurări. Este vorba în general de acele comunități mai conservatoare, care continuau să folosească „vorbirea în limbi” și să refuze asistența medicală, considerând că bolnavii pot fi vindecați numai prin rugăciuni. Numărul membrilor acestor grupări era în 1982 de doar 3.000 de persoane²⁸, fiind scoase în afara legii.

---

²⁰ Monica Vlase, *Viața și practica religioasă a comunității creștin penticostale din Cluj-Napoca în perioada dictaturii comuniste*, în „Anuarul de Istorie Orală din Cluj-Napoca”, an III, 2002, f. 135.

²¹ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 148, vol. 1, f. 42.

²² Idem, dosar 150, vol. 4, f. 44.

²³ Idem, dosar 148, vol. 1, f. 42.

²⁴ Idem, dosar 143, vol. 1, f. 106.

²⁵ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 44.

²⁶ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 188.

²⁷ *Ibidem*, f. 86.

²⁸ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 99.

Advențiștii de Ziua a Șaptea

Cultul neoprotestant adventist de ziua șaptea s-a constituit ca denominațiune în anul 1870 în SUA, pe baza unor principii elaborate de Helene White, tipărite și răspândite apoi în întreaga lume. Numele cultului provine de la latinescul *adventus* (venire), deoarece membrii acestui cult profețesc momentul venirii lui Hristos pe pământ. Principala caracteristică a preceptelor adventiste era serbarea zilei de cult și de odihnă sâmbăta și nu duminica, ei rămânând fideli Vechiului Testament, în care săptămâna începea cu ziua de duminică. Și advențiștii practică botezul la majorat, considerând acest act drept un legământ cu Dumnezeu. Ei cred în cele zece porunci, „Sfânta Cină” o consideră ca fiind un simbol în amintirea lui Cristos și practică actul umilinței, adică spălarea picioarelor. O altă trăsătură distinctivă este reprezentată de respectarea unui regim alimentar riguros, cu excluderea cărnii și a băuturilor alcoolice.

În România, cultul a fost adus în jurul anului 1880 de către doi predicatori francezi care au ținut câteva conferințe religioase la Pitești. Numărul membrilor a crescut foarte mult în timpul primului război mondial, ceea ce a permis organizarea în anul 1920 a „Uniunii Comunității Evanghelice de Advențiști de Ziua Șaptea din România”, transformată ulterior în „Uniunea Conferințelor Adventiste de Ziua Șaptea din România”, cu sediul la București. Primul președinte al Uniunii a fost predicatorul Petre Paulini, care a deținut funcția până în 1953, când a decedat. Cultul adventist a fost recunoscut prin Decretul-Lege nr. 407/1946, iar apoi prin Decretul nr. 1203 din 14 noiembrie 1950. În anii '80 Uniunea era formată din patru conferințe, în București, Bacău, Cluj și Timișoara și era condusă de un comitet alcătuit din 15 predicatori, în frunte cu un președinte (care în deceniul nouă era Dumitru Popa). Comitetul Central al Uniunii veghea la păstrarea unității de doctrină și practică religioasă și reprezenta cultul în fața organelor statului. Cultul dispunea de un seminar teologic la București, cu durata studiilor de patru ani și edita revista „Cuvântul adventist”.

În plan mondial, organul de conducere era „Conferința Generală Adventistă”, cu sediul în SUA, iar în plan european, „Diviziunea Euro-Africa”, cu sediul la Berna, la ambele foruri conducătoare fiind afiliată și „Uniunea Conferințelor Adventiste de Ziua Șaptea din România”.

Și în cazul advențiștilor, Departamentul Cultelor a practicat același procedeu în ceea ce privește evidența acestora, ca și în cazul cultelor neoprotestante amintite anterior. În 1940 erau semnați 12.387 de advențiști botezați²⁹, în 1948 numărul total al credincioșilor și al aderenților era de 60.000³⁰, în 1960 erau 32.500 de membri botezați, organizați în 642 de comunități, deservite de

---

²⁹ Idem, dosar 148, vol. 1, f. 42.

³⁰ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 44.

130 de predicatori și evangheliști³¹, iar în 1965 numărul persoanelor botezate se ridica la 34.032³². În anul 1980 în București numărul credincioșilor a crescut la 3.000, față de 1.677, câți erau în urmă cu zece ani, și activau în cinci comunități³³. La nivel național, în anul 1982 existau în 1982 un număr de 94.460 de membri și 34.550 de aderenți³⁴, iar la jumătatea anilor '80 cultul înregistra aproximativ 50.000 de credincioși botezați, români, maghiari și germani, și avea 524 de comunități și 146 de predicatori³⁵. Această creștere a rândurilor adventiștilor de ziua șaptea a stârnit temeri la nivelul conducerii regimului, în principal din cauza acelor precepte care nu permiteau desfășurarea nici unei activități în ziua de sâmbătă, astfel încât de multe ori copiii unor membri ce aparțineau acestui cult nu frecventau cursurile școlare.

Din interiorul cultului adventist s-au desprins două grupări: adventiștii reformiști și adventiștii protestanți, ambele scoase în afara legii prin Decizia nr. 1636 din 3 iulie 1951, dată de Ministerul Justiției. Doctrina acestor comunități dizidente era mult mai riguroasă, impunând obligativitatea abținerii de la orice formă de activitate în ziua de sâmbătă (inclusiv de la frecventarea cursurilor școlare de către copii) și refuzul depunerii jurământului militar, motive pentru care autoritățile au recurs la aplicarea unor măsuri împotriva acestora (condamnări la închisoare, amenzi foarte mari etc.).

Creștinii evanghelici

Cultul creștin după Evanghelie a apărut la începutul secolului al XIX-lea în Elveția, în rândul mai multor credincioși evanghelici nemulțumiți de viața religioasă din cadrul Bisericii Lutherane. Principalul precept care a stat la baza acestui grup a fost revenirea la creștinismul primar, la viața ucenicilor lui Hristos, căutând să trăiască în litera Evangheliei. Creștinii după Evanghelie nu recunosc sfinții, icoanele, tainele și simbolul crucii, ceea ce-i apropie foarte mult de baptiști (lipsindu-le doar salarizarea pastorilor și subordonarea internațională). Ca și celelalte trei culte neoprotestante amintite mai înainte, și în cadrul cultului creștin după Evanghelie se practică botezul la majorat.

În România, ideile acestui cult au pătruns în anul 1855, odată cu venirea institutorului elvețian Francois Berney, care a organizat în București adunări de evanghelizare. Primului loc de adunare i s-au pus bazele la Cisnădie, în anul 1899, de către doi misionari elvețieni, Victor Colle și

---

³¹ Idem, dosar 141, vol. 1, f. 22.

³² Idem, dosar 148, vol. 1, f. 42.

³³ Idem, dosar 143, vol. 1, f. 103.

³⁴ Idem, dosar 150, vol. 4, f. 44.

³⁵ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 187.

Berny Iverdun, care apoi au reușit să organizeze o adunare și în București. În 1939 cultul creștin după Evanghelie a absorbit, prin fuzionare, mișcarea „Creștinilor după Scriptură”, inițiată de fostul preot ortodox Tudor Popescu, de la Biserica Cuibul cu Barză din București, mișcare apărută între anii 1919-1923. În cadrul cultului creștin după Evanghelie, membrii acestei grupări vor purta numele de „Tudoriști”. Datorită provenienței lor din sânul Bisericii Ortodoxe, „Tudoriștii” practicau botezul la pruncie, fapt care a determinat apariția unor numeroase disensiuni între cele două tabere, una dintre principalele consecințe fiind părăsirea cultului de către unii membri și trecerea lor la baptism, de care erau foarte apropiați din punct de vedere doctrinar, după cum am mai spus.

Inițial, cultul creștin după Evanghelie a fost recunoscut de stat prin Decretul-Lege nr. 883/1946, fiind apoi reautorizat prin același Decret nr. 1203 din 14 noiembrie 1950. Spre deosebire de celelalte culte neoprotestante legale, cultul creștin după Evanghelie nu avea organe intermediare de conducere, existând însă un organ central, Uniunea Comunităților Cultului Creștin după Evanghelie, condusă de către o delegație alcătuită din trei membri, în frunte cu un prim delegat (funcție deținută în deceniul nouă de Victor Dumitrescu, ales în 1979 pe patru ani, apoi de Meliton Lazarovici). Exista, de asemenea, un „Sfat de Frați pe Țară”, format din 15 membri activi și cinci supleanți, care se întrunea de două-trei ori pe an, și o „Conferință pe Țară”, care se reunea o dată la patru ani sau ori de câte ori era necesar a se lua hotărâri de importanță deosebită, alcătuită din 50 de membri, la care se adăugau trei delegați activi și doi supleanți. Pentru serviciile religioase oficiate în casele de rugăciuni, cultul folosea „vestitori” (predicatori) neplătiți, cu excepția unor pensionari (membri ai „Sfatului de Frați” locali) care primeau unele indemnizații. Cultul edita trimestrial revista „Calea credinței”. Deoarece nu exista un for internațional coordonator, cultul creștin după Evanghelie din România era independent, situație similară și în celelalte țări în care exista acest cult.

Ca și-n cazul celorlalte culte neoprotestante, Departamentul Cultelor a semnalat creșterea continuă a numărului membrilor acestui cult, creștere superioară sporului natural, bazată în principal pe atragerea de credincioși de la alte culte. În 1940 erau 6.414 de membri botezați³⁶, în 1948 numărul total al credincioșilor și simpatizanților era de 20.000³⁷, iar în anul 1965 doar numărul celor botezați atingea cifra de 20.401 persoane³⁸. În anul 1980 în București numărul total al credincioșilor creștini după Evanghelie era de aproximativ 4.500 de persoane, împărțite în opt comunități³⁹. În 1982, la nivel național, cultul înregistra 32.890 de membri și 5.552 de aderenți⁴⁰, iar

---

³⁶ *Ibidem*, vol. 1, f. 42.

³⁷ *Idem*, dosar 150, vol. 4, f. 45.

³⁸ *Idem*, dosar 148, vol. 1, f. 42.

³⁹ *Idem*, dosar 143, vol. 1, f. 105.

⁴⁰ *Idem*, dosar 150, vol. 4, f. 45.

la mijlocul anilor '80 existau circa 27.000 de membri botezați, împărțiți în 380 de comunități, deservite de 80 de vestitori⁴¹.

Trebuie remarcat că în deceniul nouă majoritatea credincioșilor creștini după Evanghelie erau de naționalitate germană și maghiară⁴², probabil veniți de la cultele protestante. Datorită acestor membri, cultul a beneficiat de o bună susținere în Occident, îndeosebi în RFG, concretizată prin trimiterea unei însemnate cantități de materiale religioase și, mult mai important, prin exercitarea unor puternice presiuni asupra autorităților, forțându-le adeseori să remedieze unele abuzuri.

Departamentul Cultelor

După cum deja am amintit, organul central prin care statul controla cultele era Departamentul Cultelor, care avea atribuții extrem de largi și discreționare ce-i permiteau intervenții, uneori brutale, în activitatea acestora. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 286 din 5 martie 1958, pentru organizarea și funcționarea Departamentului Cultelor, acesta avea următoarele drepturi: „supraveghează și controlează toate cultele religioase”; „aprobă înființarea și desființarea de unități, organizații și posturi de personal de orice fel”; „recunoaște și retrage recunoașterea personalului bugetar și nebugetar din serviciul cultelor”; „recunoaște forurile conducătoare ale cultelor și ale subunităților lor”; „aprobă bugetele cultelor și supraveghează executarea lor”; „culege orice fel de date și informații de ordin organizatoric, administrativ și economic privind cultele”. În structura Departamentului Cultelor funcționa un Corp al Împuterniciților, care avea rolul de a controla practica religioasă la nivelul întregii țări (acest corp era organizat prin H.C.M. nr. 2167 din 19 octombrie 1956). În practică, Corpul Împuterniciților era principalul instrument prin care Departamentul Cultelor realiza supravegherea și controlul vieții religioase în plan local.

Prin Legea nr. 40 din 1970, Departamentul Cultelor a fost reorganizat, păstrându-și însă rolul de a „exercita drepturile statului de supraveghere și control asupra cultelor recunoscute conform legii”. De asemenea, își păstra drepturile de a „recunoaște forurile de conducere (...) și pe orice deținători de funcții de conducere în cadrul cultelor”(art. 5, lit. h). Prin această lege, Corpul Împuterniciților a fost înlocuit cu inspectorii teritoriali, care acționau în fiecare județ⁴³.

Activitatea Departamentului Cultelor s-a caracterizat încă de la început prin intruziuni în activitatea cultelor. Documentele interne ale Departamentului Cultelor, unele dintre ele având titluri

---

⁴¹ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 189.

⁴² Idem, dosar 143, vol. 1, f. 151.

⁴³ „Buletinul Oficial”, nr. 103, 15 august 1970.

edificatoare (cum ar fi „Notă privind unele aspecte din activitatea nocivă a cultelor și sectelor”), reflectă întru-totul faptul că această instituție, în loc să asigure respectarea vieții religioase a cultelor neoprotestante, privea cu dușmănie activitatea acestora și încerca să o contracareze prin toate mijloacele. Într-o notă din 20 iunie 1958, se aprecia că „Ceea ce este deosebit de periculos este că aceste culte nu au un caracter static, ci prin însăși specificul lor ele împing pe fiecare credincios pentru câștigarea de noi prozeliți (...) Unele elemente din aceste culte împing la acțiuni anarhice, vor să dea vieții religioase o extindere (să treacă dincolo de lăcașul de cult) să angajeze activitatea lor cultică și în sectoare care nu le aparțin, să împiedice buna desfășurare a acțiunilor obștești printr-o intensificare specială a serviciilor religioase”⁴⁴. Același document arată că una din măsurile luate pentru a controla cultele neoprotestante a fost „promovarea la conducerea acestor culte și în organele lor intermediare și locale a unor elemente relativ atașate”, iar „Corpul de Împuterniciți a avut ca sarcină centrală și supravegherea tendințelor negative observate în desfășurarea vieții religioase a acestor culte, în primul rând frânarea înmulțirii comunităților lor, împiedicarea acțiunilor ilegale etc.”.

Totodată, Corpul Împuterniciților a fost legat de comitetele executive ale sfaturilor populare regionale și raionale, „cu scopul de a obișnui organele locale să fie atente la manifestările cultelor, să analizeze activitatea lor”⁴⁵. Se cerea de asemenea acestor organe locale să folosească asociațiile sportive, căminele culturale, cinematografele și teatrele pentru „sustragerea tineretului de sub influența neoprotestanților”. Pentru a contracara activitatea acestor culte, Departamentul Cultelor cerea tot organelor locale de stat „să ia măsuri de sistare neautorizată a construcțiilor de case de rugăciuni, de împiedicare de noi construcții, de sistare a activității acelor grupuri de credincioși care nu întrunesc numărul legal pentru a forma o comunitate, de a împiedica manifestările cultice în afara caselor de rugăciuni, de a cere oricărui deservent să activeze numai pe bază de recunoaștere din partea Departamentului Cultelor și de a lua măsuri (prin organele Ministerului de Interne) și de a cere darea în judecată a așa-zișilor «vestitori ai Evangheliei», «misionari» etc, care cutreieră satele și casele oamenilor fără să aibă autorizație, care de fapt sunt agitatori ce duc o activitate ilegală”⁴⁶.

În același scop, prin poziția de putere pe care o avea, Departamentul Cultelor urma să treacă la „revizuirea autorizațiilor acordate comunităților acestor culte, pentru oprirea activității celor care n-au bază statutară, precum și a legitimațiilor deservenților, pentru a restrânge numărul lor și a

---

⁴⁴ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 146, vol. 2, f. 20.

⁴⁵ Nota aprecia că această colaborare „a dat în general bune rezultate”, deoarece în 1957 Comitetele Executive ale Sfaturilor Populare Regionale din Suceava, Oradea, Timișoara, Baia Mare și Cluj („unde cultele neoprotestante sunt mai răspândite”) au emis circulare care cereau organelor locale să supravegheze activitatea acestora (*Ibidem*, f. 21).

⁴⁶ *Ibidem*, f. 22-23.

împiedica prozelitismul intens (...) reducerea numărului caselor de rugăciuni, acolo unde obiectiv nu există motive pentru funcționarea lor (...) măsuri ca tirajul tipăriturilor acestor culte să fie redus, pentru ca să nu contribuie la intensificarea prozelitismului”⁴⁷. Toate aceste acțiuni abuzive urmau să fie duse la îndeplinire doar după o analiză atentă, și în strânsă legătură cu persoane atașate regimului din conducerea cultelor neoprotestante, pentru a nu duce la o reacție a credincioșilor care dezaprobau politica religioasă a regimului comunist.

Relevant pentru tratamentul la care erau supuse cultele neoprotestante de către Ministerul Cultelor, și apoi de Departamentul Cultelor, este un memoriu adresat autorităților de stat de către un pastor baptist, redactat la sfârșitul anilor '50, care denunța toate aceste practici. Se preciza că în anul 1954 Ministerul Cultelor a dorit „reglementarea serviciilor religioase”, scopul real fiind reducerea substanțială a numărului de servicii oferite de biserici. Deoarece conducerea baptistă a refuzat să accepte aplicarea acestor reglementări, „Ministerul Cultelor a anunțat că nu mai recunoaște acea conducere a Uniunii Baptiste și a cerut cultului organizarea unui congres și alegerea unei alte conduceri. La acest congres [ținut în anul 1955 - n.n.] s-a impus de către delegatul Ministerului Cultelor alegerea în conducerea Uniunii a unor persoane cu totul nedorite de delegații la congres. Este suficient să ne aducem aminte că secretar general a fost ales abia la a treia punere la vot, după ce delegatul Ministerului Cultelor a spus categoric că el *trebuie* [subl. în text] ales, fiind singurul acceptabil autorităților de stat”. Autorul memoriului arată apoi cum: „Conducerea astfel «aleasă» în 1955 s-a dovedit a fi gata să accepte fără comentarii orice dispoziții ale Departamentului Cultelor, oricât ar fi fost acestea de contrarii, atât doctrinelor și principiilor baptiste, cât și spiritului legilor din țara noastră”⁴⁸. Unele dintre aceste dispoziții ale Departamentului Cultelor pe care Uniunea Baptistă a fost obligată să le accepte, deși erau contrare statutului și practicilor religioase ale acestui cult, considerate în mod oficial de către stat a fi inviolabile, au fost: reducerea numărului de servicii oferite, închiderea unor biserici, îndepărtarea unor pastori, alegerea unor membri de conducere și botezarea unor noi aderenți doar cu aprobarea autorităților etc.

Aceste practici ale Departamentului Cultelor, de împotrivire față de activitatea cultelor neoprotestante, au continuat și în anii '80, păstrând aceeași notă virulentă. Un document întocmit în anul 1980 de acest Departament, arăta în mod ipocrit cum „garantarea libertății de credință este parte integrantă a politicii de edificare a noii societăți” și continua în aceeași notă, arătând cum cultele se bucurau de multiple drepturi, cum „credincioșii tuturor cultelor participă nestingheriți la serviciile religioase obișnuite sau cu prilejul unor sărbători”, menționând și ajutorul pe care aceste

---

⁴⁷ *Ibidem*, f. 23.

⁴⁸ *Idem*, dosar 143, vol. 1, f. 24-25.

culte îl primesc din partea statului (construirea de biserici și case de rugăciuni, scutiri de taxe etc.)⁴⁹. Toate acestea erau în contradicție flagrantă cu situația reală din țară, mulți credincioși neoprotestanți fiind arestați și condamnați, sub diverse pretexte, pentru practicarea credinței lor, iar multe biserici și case de rugăciuni erau închise abuziv.

Într-un material întocmit la sfârșitul anilor '70 - începutul anilor '80 de către directorul Direcției Relații Culte din Departamentul Cultelor, Eugen Munteanu, intitulat sugestiv „Tendințe și manifestări negative ale unor credincioși aparținând cultelor neoprotestante”, erau prezentate principalele acțiuni ale acestora, percepute ca manifestări anarhice, nelegale, îndreptate împotriva statului socialist: creșterea extrem de mare a numărului de membri (față de anul 1948 numărul bapțiștilor a crescut de cinci ori, iar cel al penticostalilor de peste nouă ori), deschiderea a numeroase case de rugăciuni fără autorizație, organizarea unor adunări generale neaprobrate (în care de multe ori conducătorii loiali regimului erau înlocuiți cu persoane cu o atitudine mai protestatară, care refuzau colaborarea cu organele statului), susținerea unor predici care negau dreptul statului de a controla viața religioasă, introducerea clandestină în țară a unor Biblii și materiale cu conținut religios tipărite în Occident, depunerea a numeroase cereri de emigrare având ca motivație lipsa libertăților religioase, creșterea numărului de memorii și apeluri adresate atât autorităților centrale de partid și de stat din țară, cât și posturilor de radio străine (cu precădere „Europei Libere”) și organizațiilor internaționale, în încercarea de a le determina să exercite presiuni asupra statului român etc.⁵⁰. Pentru a preîntâmpina toate aceste acțiuni, se preciza că Departamentul Cultelor a discutat cu conducerea cultelor respective „atrăgându-le atenția asupra periculozității unor asemenea manifestări și determinându-le să ia măsuri statutare pentru intrarea în legalitate”. Aceste discuții se pare că au avut succes, deoarece conducerea cultelor baptist, penticostal și adventist au luat diverse măsuri „prin care cer pastorilor și credincioșilor să respecte prevederile doctrinei și statutare, să se opună acțiunilor inițiate de elementele indisciplinate, îndemnându-i la o comportare corectă și la respectarea legilor”.

Prin realizarea acestui compromis, Departamentul Cultelor a aprobat înființarea de noi unități cultice neoprotestante în județele Bihor, Bistrița Năsăud, Cluj și Sibiu⁵¹. Totodată au fost luate măsuri și pe plan local, unde „unii inspecți județeni, dând dovadă de operativitate și o bună pregătire profesională, în strânsă colaborare cu organele de stat locale și cu personalul de cult din județ, au reușit să prevină ori să oprească la timp unele manifestări și tendințe negative în activitatea

---

⁴⁹ *Ibidem*, f. 75-78.

⁵⁰ *Idem*, dosar 148, vol. 3, f. 25.35.

⁵¹ *Ibidem*, f. 35-37.

cultelor neoprotestante”. Inspectorii județeni au primit numeroase sarcini în acest sens, printre care și aceea de a propune, prin intermediul organizațiilor de partid, „să se efectueze prelucrarea la locul de muncă a unor elemente anarhice, care tulbură ordinea publică”⁵². Deoarece această prelucrare era însoțită și de o avertizare din partea Securității, această ultimă prevedere denotă foarte clar legătura dintre Departamentul Cultelor și organele de poliție politică. Astfel, instituția administrativă de stat care trebuia să se ocupe cu respectarea întocmai a drepturilor și libertăților religioase era în fapt un organ represiv, preocupat în primul rând de îngădirea activității cultelor neoprotestante, în încercarea de a le subordona pe deplin statului totalitar.

Afilierea bisericilor neoprotestante din România la centrele lor conducătoare din Occident și sosirea unui număr mare de reprezentanți străini ai acestora în țară nu putea stârni decât îngrijorarea Departamentului Cultelor, care într-o „Notă privind unele aspecte din activitatea nocivă a cultelor și sectelor”, din 10 mai 1981, semnala faptul că „se înregistrează o recrudescență a activității de prozelitism și de instigare a credincioșilor la fapte contrare legilor statului român, determinată de intensificarea acțiunilor desfășurate de organizațiile religioase reacționare din străinătate, multe dintre acestea subvenționate de C.I.A. și alte organe de spionaj și diversiune”⁵³. Conform documentului, aceste organizații internaționale introduceau clandestin în țară materiale religioase, incitau la emigrare, doreau înființarea unor grupări dizidente, care să se opună conducătorilor atașați regimului, instigau la activități protestatere etc. De asemenea, se afirma că aceste organizații „culeg date și informații cu caracter tendențios despre politica statului în domeniul cultelor, cu privire la măsurile întreprinse de organele de stat împotriva unor persoane ce desfășoară activități ostile” și au inițiat mai multe acțiuni de protejare a membrilor cultelor neoprotestante persecutați pentru principiile lor religioase⁵⁴. În urma acestor acțiuni, în anii 1979 și 1980 ar fi emigrat din România 178 de persoane din rândul credincioșilor neoprotestanți, iar alte 500 de familii „au asemenea preocupări”. Pentru a obține aprobarea de plecare definitivă din țară, unele dintre aceste persoane „au recurs la acțiuni deschise de protest, apeluri și memorii la diverse organizații și personalități politice din străinătate, vizite la ambasadele unor țări capitaliste etc.”⁵⁵. Pentru a exemplifica modul în care aceste organizații religioase din Occident ajută cultele legale și ilegale, Departamentul

---

⁵² *Ibidem*, f. 37-38.

⁵³ *Idem*, dosar 150, vol. 2, f. 45.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 46.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 47.

Cultelor arăta că „în ultimii cinci ani s-au trimis (...) circa 13 milioane de dolari și 1,5 milioane mărci vest germane”, la care se adăuga și abundența de materiale religioase trimise ilegal în țară⁵⁶.

Semnificativ pentru evoluția politicii de contracarare a activității cultelor neoprotestante practată de Departamentul Cultelor este și faptul că dacă în perioada 1968-1977 această instituție a aprobat deschiderea a 196 noi case de rugăciuni și biserici ale respectivelor culte, în perioada 1977-1984 a autorizat deschiderea a numai 55, iar în intervalul 1984-1988 s-a încuviințat construirea a doar două noi asemenea unități cultive⁵⁷.

Organul de represiune

Desigur, sarcinile concrete în acțiunile de neutralizare a activității cultelor aparțineau Securității, principalul organ represiv al statului. La începutul deceniului nouă, îngrijorate de amploarea luată de fenomenul neoprotestant, organele Securității au elaborat mai multe planuri de măsuri pentru a încerca să-i reducă importanța. Din nevoia de a argumenta acțiunile abuzive, documentele Securității nu uitau niciodată să amintească faptul că cultele neoprotestante ar avea un caracter antistatal. În opinia Departamentului Securității Statului, cultele neoprotestante erau instrumente ale organismelor internaționale, care la rândul lor erau folosite de statele occidentale pentru amestecul în treburile interne ale României. În acest sens, se menționa acordarea de ajutoare materiale și bănești unor credincioși, cu scopul de a-i determina să treacă la acțiuni de protest față de politica religioasă a statului, instigarea la întocmirea unor memorii sau alte materiale de protest, ce urmau a fi trimise în străinătate pentru a dezvălui persecuțiile religioase din România, instigarea la emigrare pe motiv religios etc. Se menționa și „antrenarea unor cercuri și personalități politice din străinătate la acțiuni de solidarizare cu elementele recalcitrante și ostile”, subliniindu-se și rolul negativ avut în acest sens de posturile de radio occidentale („Europa Liberă”, „Vaticanul” etc.)⁵⁸. Erau precizate, totodată, și acțiuni de culegere de date cu privire la politica statului român față de culte și de informații „care să poată fi folosite de către serviciile de spionaj”, de crearea unor dizidențe față de conducerile unor culte care nu aveau o poziție critică față de stat⁵⁹, precum și așa-

---

⁵⁶ „Numai în anul 1980 au fost reținute la punctele de frontieră peste 100.000 de asemenea materiale, iar circa 50.000 au fost depistate și confiscate de la diferite persoane din țară, primite pe căi clandestine” (*Ibidem*, f. 48).

⁵⁷ *Idem*, dosar 148, vol. 5, f. 85.

⁵⁸ *Idem*, dosar 150, vol. 2, f. 5-7.

⁵⁹ Într-un plan de măsuri elaborat la 11 februarie 1983 de către cpt. Bordeianu din Direcția I, ofițerul care răspundea de problema cultului adventist și a grupărilor doctrinare dizidente (adventiști-reformiști și adventiști-protestanți), și aprobat de locțiitorul șefului Direcției I, col. Constantin Pleșea, se consemna că una din „misiunile” cu care reprezentanții conducerii internaționale a cultului adventist vin în România era: „incitarea credincioșilor din cultul A.Z.S. [cum este abreviat cultul Adventist de Ziua a Șaptea - n.n.] la acțiuni de nesupunere față de pastorii și conducătorii acestuia, fiind etichetați ca «vânduți» statului, pe fondul motivației unei așa-zise campanii de frustrare a credincioșilor de drepturi și libertăți pe plan religios” (*Idem*, dosar 141, vol. 1, f. 162).

zisele îndemnuri la „sustragerea credincioșilor de la acțiuni economice, politice, social-culturale, științifice, militare etc., pentru a frâna dezvoltarea țării, pentru a întârzia procesul de formare a conștiinței noi, socialiste”⁶⁰. De asemenea, nici introducerea ilegală în țară a unor materiale „cu conținut mistic și ostil”, urmată de multiplicarea și difuzarea clandestină a acestora în întreaga țară.

Pentru a se putea preveni aceste acțiuni, instrucțiunile Securității specificau că lucrătorii operativi trebuiau să supravegheze lăcașurile de cult și locurile de întâlnire ale cultelor neoprotestante (biserici, case de rugăciuni, case de adunări etc.). În cazul obținerii unor informații despre organizarea unor adunări ilegale, Securitatea lua măsuri pentru a împiedica desfășurarea acestora⁶¹. Trebuiau supravegheate și locuințele și locurile de muncă ale conducătorilor cultelor, ale „persoanelor fanatice” și ale credincioșilor care au legături cu „emisari străini”, care „audiază și colportează știrile transmise de posturile de radio reacționare, în special «Europa Liberă», cu privire la așa-zisa lipsă de drepturi și libertăți religioase din țara noastră (...), fac comentarii cu caracter denigrator privind libertățile religioase din țara noastră și instigă la acțiuni ostile pe aceste motive”, care încearcă să creeze dizidențe, care instigă la plecarea definitivă din țară pe motiv religios sau care intenționează să redacteze memorii către autoritățile din țară sau organismele internaționale⁶².

O atenție deosebită trebuia acordată cetățenilor străini, percepuți ca „emisari ai organizațiilor internaționale”, ale căror acțiuni trebuiau neutralizate, ai fiind bănuși că introduc clandestin în țară literatură religioasă și că ar contribui la radicalizarea acțiunilor credincioșilor neoprotestanți români față de politica religioasă a regimului. Acțiunile Securității din anii 1980 și 1981, de prevenire a introducerii ilegale a materialelor religioase în țară prin intermediul cetățenilor străini, au purtat numele de „Canalul-80” și „Canalul-81”. Tot în această categorie intrau și diplomații acreditați în România, îndeosebi cei de la Ambasada SUA, acuzați că „sub pretextul respectării drepturilor și libertăților religioase, se amestecă în treburile interne ale țării noastre”⁶³. Față de aceste categorii, instrucțiunile prevedeau acționarea discretă, pentru a nu genera incidente diplomatice și proteste internaționale, măsurile trebuind să fie luate „fără implicarea directă a organelor de Securitate”⁶⁴.

În aceste situații trebuia procedat „prin tragerea la răspundere în conformitate cu prevederile legilor țării noastre ori cercetarea și avertizarea sub acoperirea organelor de pașapoarte, iar după caz,

---

⁶⁰ Idem, dosar 150, vol. 2, f. 7.

⁶¹ O notă a Inspectoratului Județean de Securitate Brașov, din 19 mai 1977, cerea Direcției I să ordone inspectoratelor județene să ia măsuri pentru a împiedica deplasarea tuturor credincioșilor adventiști-reformiști de pe raza acestora la o adunare a acestui cult ce urma să aibă loc în județul Brașov, la Poiana Narciselor, în zilele de 22-23 mai 1977, iar în cazul în care această cerere nu putea fi îndeplinită grupurile respective trebuiau încadrate informativ (Idem, dosar 141, vol. 3, f. 58).

⁶² Idem, dosar 150, vol. 2, f. 13.

⁶³ *Ibidem*, vol. 4, f. 36.

⁶⁴ *Ibidem*.

întreruperea dreptului șederii în țară sau includerea pe lista persoanelor indezirabile. La astfel de măsuri vor fi antrenate mai mult organele de Miliție, factorii de conducere din administrația locală și personalul Departamentului Cultelor, urmărindu-se descurajarea străinilor în cauză și determinarea lor de a se abține de la activități ostile”⁶⁵.

Astfel, în cadrul acțiunii „Canalul-80”, inițiată de Securitate, asupra unui cetățean german care a încercat să introducă material religios în România au acționat organele grănicerești de la Stamura-Moravița, care la 10 august 1980 au confiscat de la acesta un număr de 2355 de broșuri religioase, alături de 20 de casete și 200 de vederi cu Isus, la care se adăugau „fluturași» cu conținut mistico-religios”⁶⁶.

Metoda de bază a Securității prin care se realiza supravegherea informativă a obiectivelor și persoanelor amintite anterior consta în crearea unei rețele informative cât mai extinse și mai performante calitativ. Nu erau însă omise nici celelalte metode de muncă specifice organelor de Securitate și Miliție: verificări, controale, investigații, observații directe etc.

Pentru atragerea la colaborare erau vizate persoanele care se bucurau de autoritate și influență sau aveau perspective de afirmare în interiorul cultului⁶⁷, dar și persoane aflate în curs de aderare la cultul respectiv⁶⁸. În alegerea candidaților la recrutare trebuia „să se evite pe cât posibil elementele fanatice, bigote ori care dețin funcții de conducere în unele secte ilegale, căci, de regulă, acestea refuză colaborarea”⁶⁹. Se prevedea, de asemenea, și recrutarea elevilor de la diferitele institute de pregătire ale cultelor, pentru ca ulterior, când aceștia urmau să devină pastori și eventual să avanseze în ierarhia cultelor, să servească drept instrumente în politica de influențare a cultelor respective⁷⁰.

Pentru crearea rețelei informative, Securitatea recurgea deseori la șantaj și compromitere, obligând astfel persoanele să ofere din interiorul cultului informații privind problemele vizate. Se stipula că „În procesul studierii candidatului este bine să se acorde o atenție sporită identificării și găsirii unor abateri de la normele de conviețuire socială, afaceri ilicite, nerespectarea dogmelor

---

⁶⁵ Idem, dosar 141, vol. 1, f. 170.

⁶⁶ Idem, dosar 146, vol. 3, f. 69.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 167. Pastorul pentecostal Tiberiu Apolzan, Construcțiilor Industriale Cluj, își amintește că Securitatea la propunea colaborarea cu precădere intelectualilor, el însuși fiind solicitat în acest sens, în perioada 1987-1988, dar a refuzat categoric (M. Vlase, *art. cit.*, p. 146).

⁶⁸ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 150, vol. 2, f. 15.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ În Planul de măsuri din 11 februarie 1983, privind cultul adventist, se specifica în mod expres că „se va acorda atenție deosebită atragerii la colaborare a elevilor de la Seminarul Teologic A.Z.S. din București” (Idem, dosar 141, vol. 1, f. 167).

grupării religioase de care aparțin, deoarece acestea ajută la determinarea lor să colaboreze cu organele noastre”⁷¹.

Un exemplu în acest sens este oferit de o notă redactată de Inspectoratul Județean de Securitate Dâmbovița, în care, după ce se prezenta descoperirea în ziua de 19 aprilie 1980 a unei adunări ilegale a adventiștilor reformiști din comuna Văcărești, adunare ținută la domiciliul unei persoane la care s-au găsit 1400 de litri de motorină deținuți ilegal, se arată că acest aspect va fi folosit pentru „inițierea unor măsuri de compromitere și izolare”⁷².

În procesul recrutării, se urmărea să nu se jignească sentimentul religios al persoanei respective, încercându-se totodată să se creeze impresia că informațiile oferite nu vor fi folosite pentru urmărirea unor persoane din motive religioase, ci pentru descoperirea unor fapte de altă natură, care ar prejudicia statul. Se preconiza recrutarea anuală a unui număr foarte mare de colaboratori, tocmai pentru a obține cât mai multe informații, necesare pentru acțiunile de obstrucționare a activității cultelor respective. În anul 1983, doar pentru cultul adventist, numărul informatorilor ce urmau a fi atrași la colaborare era de 34⁷³.

Concomitent, urmau a fi diversificate și extinse acțiunile de influențare, compromitere, dezinformare și descurajare a persoanelor din cadrul cultelor neoprotestante care nu aprobau politica religioasă a statului. Compromiterea acestora urma să se realizeze atât în rândul masei credincioșilor cât și a conducerii cultelor.

Rețeaua informativă trebuia să fie folosită pentru a arăta că aceste persoane „nu urmăresc decât obținerea de foloase materiale la adăpostul sectei, sunt meschini, individualiști, lacomi și avari”. Se dorea crearea de disensiuni între conducătorii aceluiasi cult prin lansarea în rândul credincioșilor a unor versiuni compromițătoare reciproce. Totodată, „elementele stabilite ca deosebit de fanatiche și active, vor fi contactate periodic, în mod deschis, spre a fi compromise”. Dacă și aceste planuri eșuau, trebuia acționat „prin organele de miliție și cele locale ale puterii și administrației de stat, spre a-i surprinde în adunări și activități ilegale, urmând a li se aplica măsura amendării contravenționale și trimiterea în justiție pentru fapte de drept comun”⁷⁴. Această ultimă prevedere a fost des uzitată împotriva tuturor cultelor neoprotestante, după cum vom vedea mai târziu.

În plan extern, în cooperare cu Serviciul D, UM 0544/255 și UM 0544/201, Direcția I și serviciile de securitate județene care răspundeau de problema culte-secte urmau să-și intensifice

---

⁷¹ Idem, dosar 150, vol. 2, f. 14.

⁷² Idem, dosar 141, vol. 3, f. 287.

⁷³ *Ibidem*, vol. 1, f. 166.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 167-168.

măsurile de penetrare informativă în exterior, îndeosebi în rândul membrilor forurilor conducătoare ale cultelor neoprotestante, pentru a putea combate „acțiunile ostile statului nostru” ale acestora. În atenția Securității se afla obținerea unor date despre preocupările acestor organizații religioase, despre metodele și mijloacele de acțiune folosite, despre canalele uzitate pentru introducerea de literatură religioasă în România. Se viza și organizarea unor acțiuni „combinat și ofensive”, pentru determinarea și influențarea pozitivă a acestora, determinându-i să renunțe la presiunile făcute asupra României în privința respectării drepturilor și libertăților religioase.

Se aveau în vedere și acțiuni pentru dezinformarea organizației „Amnesty International” și a posturilor de radio „Europa Liberă” și „Vocea Speranței” în privința situației unor persoane persecutate pe motive religioase. Un astfel de caz este relatat într-o notă a Securității din noiembrie 1989, referitoare la cinci penticostali condamnați pentru refuz de încorporare, propunându-se „să se răspundă organizației din străinătate care se interesează de situația lor că cei în cauză nu sunt membri ai unei confesiuni legale, ci au refuzat să îndeplinească o îndatorire patriotică, respectiv satisfacerea stagiului militar, fapt ce contravine chiar preceptelor biblice (Romani, 13, 1-7)”⁷⁵.

Deoarece cultele aveau programul public religios limitat la o singură zi pe săptămână, liderii acestora organizau diverse adunări în case particulare, adică în afara bisericii. Aceste întâlniri se făceau în condiții de clandestinitate, deoarece conform art. 24 din Legea cultelor din 4 august 1948, pentru ținerea acestora era nevoie de aprobarea autorităților locale. Aprobarea era acordată doar în cazul organizării unor conferințe sau consfătuiri locale și presupunea și supravegherea lor de către inspectorii teritoriali ai Departamentului Cultelor. Viața religioasă în interiorul cultelor neoprotestante fiind mai intensă, aceste adunări aveau loc de mai multe ori pe săptămână, uneori chiar zilnic. Numărul participanților nu era ridicat, din dorința de a nu fi observați de autorități, care, prin intermediul organelor de Miliție, treceau la măsuri punitive contra credincioșilor. Pedepsele constau mai ales în amenzi, care variau între 1.000 și 5.000 de lei sau chiar în trimiterea în instanță sub diverse pretexte (desfășurarea unor activități ilicite, deținerea unor materiale ilegale etc.).

Pastorul penticostal Isai Pop povestește cum a fost arestat de Miliție în comuna clujeană Hida, în timp ce conducea o asemenea adunare, participanții fiind amendați cu suma totală de 16.500 de lei, o sumă foarte mare pentru acea perioadă⁷⁶.

Un raport al Departamentului Cultelor din anul 1980 semnala faptul că cultele recurgeau la convocarea unor adunări generale locale fără acordul Departamentului Cultelor, așa cum prevedea

---

⁷⁵ Idem, dosar 148, vol. 5, f. 1.

⁷⁶ Isai Pop declara referitor la acest incident următoarele: „Ș-apăi ne-o amendat și-am plătit și ceea amendă” (Monica Vlase, *art. cit.*, p. 147).

legea. Conform documentului, cultul baptist a organizat astfel de adunări în județele Arad, Hunedoara (la Simeria), Teleorman („la toate bisericile din sectorul pastorului Geabău Pascu”), Caraș Severin (la Reșița și Caransebeș), Sibiu și Suceava, iar cultul penticostal în județele Cluj, Dâmbovița (la Comișani), Sibiu și în alte localități.

Și cultul creștin după Evanghelie a ținut astfel de adunări la Târgu-Jiu și în județul Dâmbovița (la Băleni-Sârbi și Moreni). La aceste întruniri care nu erau „pregătite și supravegheate de inspectorul teritorial”, credincioșii au ales în conducere persoane „care refuză conlucrarea cu organele de stat”, vechii pastori fiind destituiți pe considerentul că ar fi fost „incapabili, trădători, vânđuți statului”.

În unele locuri, cum au fost bisericile baptiste din Lugoj, Timișoara și Tulcea, încercările de demitere a pastorilor cu o atitudine favorabilă statului au eșuat, deoarece „măsurile luate de inspectorii județeni, împreună cu organele de conducere ale cultelor [subl. nn], au fost eficiente”⁷⁷. Departamentul Cultelor a considerat ca fiind „mult mai gravă” acțiunea din decembrie 1977, când comunitatea baptistă din București a convocat o adunare generală care nu avea nici aprobarea organelor de stat, și nici acceptul conducerii cultului baptist⁷⁸. La o astfel de adunare generală ilegală a credincioșilor bapțiști, organizată tot în decembrie 1977, la Reșița, credinciosul Craiovan Ilie a strigat „statul nu are dreptul să se amestece în treburile bisericii decât până la ușa ei” și a rostit o rugăciune prin care i-a chemat pe ceilalți credincioși „să se unească împotriva vrăjmașilor lui Cristos”⁷⁹.

Cu o atenție deosebită, autoritățile urmăreau adunările grupărilor neoprotestante dizidente, care nu erau recunoscute oficial, fiind vizate în special cele ale adventiștilor reformiști. O asemenea adunare a fost descoperită la 13 ianuarie 1978 în com. Văcărești, jud. Dâmbovița. Din cele 21 de persoane prezente, doar Sandu Marin și Bratu Aurel au fost amendați conform Decretului nr. 153/1970, restul primind avertismente, iar asupra lui Bratu Zaharia a fost deschisă o anchetă pentru exercitarea fără autorizație a unei profesii. De asemenea, au fost informate organele de partid din unitățile unde aceștia munceau, pentru a fi puși în discuția colectivelor de muncitori⁸⁰. La 19 aprilie 1980, tot în com. Văcărești, jud. Dâmbovița, a fost descoperită o altă adunare ilegală a adventiștilor reformiști, toți cei 14 participanți fiind amendați cu câte 1.000 de lei fiecare, au fost confiscate mai multe materiale de propagandă religioasă, iar asupra lui Sandu Marin, la care s-a ținut adunarea, s-a

---

⁷⁷ A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar 143, vol. 3, f. 29.

⁷⁸ *Ibidem*, f. 30.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Idem*, dosar 141, vol. 3, f. 123.

început urmărirea penală, deoarece la locuința sa au fost depistați 1.400 litri de motorină⁸¹. În iunie 1978, la locuința lui Surdu Trandafir, „fost condamnat pentru activitate dușmănoasă, sub masca sectei adventiști reformiști”, din satul Bighici, jud. Timiș, a fost descoperită în flagrant o adunare religioasă clandestină, toți participanții fiind amendați⁸².

Ajutor din Apus

În contextul creșterii progresive a numărului de credincioși, dar și a dorinței de a atrage cât mai multe persoane, cultele neoprotestante aveau nevoie de cantități tot mai mari de materiale religioase, îndeosebi de biblie, dar și de alte lucrări, cărți de cântece religioase etc. cum, tocmai din dorința de a contracara acest fenomen, Departamentul Cultelor a acordat cultelor neoprotestante dreptul de a tipări în tipografiile proprii doar un număr mic de astfel de materiale, iar pentru importarea acestora se aproba, de asemenea, un număr extrem de limitat, cultele au fost puse în situația de a recurge la procedee care se situau în afara legilor comuniste, în scopul de a-și asigura necesarul de materiale pentru prozelitism. Metodele folosite erau fie multiplicarea acestora în interior, ceea ce implica însă greutăți extrem de mari, în condițiile statutului totalitar și rețelei informative dezvoltate de poliția politică, fie prin introducerea clandestină a acestora în țară, de obicei prin credincioși străini, dar și prin intermediul unor cetățeni români care aveau legături cu exteriorul, procedeu care, de asemenea, presupunea mai multe riscuri. În cazul materialelor religioase aduse ilegal din străinătate, credincioșii la care erau descoperite puteau fi acuzați de complicitate la contrabandă, ceea ce se sancționa cu închisoarea, conform Legii nr. 30/1978. Totodată, răspândirea acestor materiale putea fi considerată drept infracțiune de difuzare fără autorizație a unor imprimări grafice și fonice, care, în mod similar, se pedepsea cu închisoarea, conform Legii presei nr. 3/1974. Trebuie precizat însă că aceste pedepse cu închisoarea au fost aplicate cu preponderență doar în anii 1980 și 1981, în cadrul acțiunilor „Canalul-80” și „Canalul-81”, până atunci ele fiind puțin uzitate, iar după anul 1982, ca urmare a protestelor și presiunilor internaționale, au fost extrem de rar folosite.

O notă a Inspectoratului Județean de Securitate Bistrița-Năsăud menționa că la 30 august 1978, asupra credinciosului adventist Dumitru Mureșan au fost găsite mai multe materiale „cu conținut mistic” (în fapt, broșuri și texte adventiste), iar la 29 septembrie 1978, la Câmpeni, jud. Alba, acestuia i-a fost din nou confiscată „o mare cantitate de broșuri adventiste”. De fiecare dată Dumitru Mureșan a refuzat să declare care era sursa acestor materiale. Nota Securității menționa, de

---

⁸¹ *Ibidem*, f. 287.

⁸² *Ibidem*, f. 136.

asemenea, că „în urmă cu mai mulți ani, în cadrul acțiunii «Antidotul», organele de securitate au mai ridicat de la cel în cauză mai multe materiale cu conținut mistico-religios, multiplicat însă de el”. Nu sunt specificate însă măsurile luate asupra lui Dumitru Mureșan⁸³.

În anul următor, organele de Securitate din Lugoj au confiscat de la Dănilă Varga, secretarul grupării adventiste de ziua șaptea din Lugoj, un număr de 65 de materiale religioase, care ar fi aparținut însă adventiștilor reformiști și Martorilor lui Iehova. Pentru deținerea acestor broșuri, Dănilă Varga a fost sancționat cu amendă și a fost luat în evidență la dosarul de problemă „culte-secte”⁸⁴.

De multe ori descoperirile erau făcute întâmplător, în urma unor simple controale de rutină. Astfel, la 8 decembrie 1979, Miliția Transporturi Feroviare din Timișoara a descoperit asupra lui Traian Capotă, elev în anul IV la Seminarul Teologic Baptist din București, un număr de 29 de Biblii, 15 exemplare ale „Noului Testament”, 18 broșuri și 63 litografii cu Isus Cristos, el refuzând să dezvăluie proveniența materialelor. Pe nota Securității referitoare la acest caz erau adnotate următoarele: „Măsuri de clasificare a cazului: canale și depozite. *Reluați ancheta membrilor sub acoperirea organelor de miliție* [subl. n.n.]”⁸⁵. Securitatea dorea astfel ca, lucrând disimulat, eventualele măsuri punitive luate să nu poată fi considerate ca represiuni religioase.

În mod similar, la 9 iulie 1978 în gara Bacău au fost descoperite asupra credinciosului adventist Costache Cașcaval un număr de 134 de cărți religioase, iar la percheziția domiciliară alți opt saci cu fascicule religioase. În urma acțiunii, Costache Cașcaval a fost amendat cu 4.500 de lei, Dorina Cașcaval cu 3.000 de lei iar Vasile Axinia cu 3.300 de lei⁸⁶.

La 21 iunie 1980, Inspectoratul Județean de sectorul Dâmbovița l-a anchetat, de asemenea, sub acoperirea organelor de Miliție pe Constantin Marin, creștin după Evangheliile, arestat în aceeași zi la Găești. Asupra acestuia s-au găsit două Biblii și șapte broșuri religioase. Securitatea a reușit să găsească un carnet cu numele, adresele și funcțiile deținute în interiorul cultului ale unui număr de 30 de persoane⁸⁷.

Desigur, o mare atenție era acordată grupărilor dizidente, în special adventiștilor reformiști. La 15 noiembrie 1977, lui Nicolae Trifan, adventist reformist, i-au fost confiscate 26 de broșuri religioase și un casetofon cu 11 benzi înregistrate cu predici, motiv pentru care s-a trecut la

---

⁸³ Idem, dosar 141, vol. 3, f. 142.

⁸⁴ *Ibidem*, f. 209.

⁸⁵ Idem, dosar 146, vol. 3, f. 5-8.

⁸⁶ Idem, dosar 141, vol. 3, f. 113.

⁸⁷ Idem, dosar 146, vol. 3, f. 17-18.

avertizarea lui de către Securitate. Nota Securității specifică și faptul că acesta fusese eliberat din penitenciar în anul 1974, după ce suferise o condamnare de patru ani pentru insubordonare⁸⁸.

Și Haralambie Bobescu, adventist reformist, a fost avertizat de Securitate după ce, de la el de acasă fusese confiscat „un volum apreciabil de materiale, unele de proveniență străină”⁸⁹. Un raport din 10 mai 1981 arată că în ultimii ani „au fost confiscate circa 20 tone de materiale adventiste-reformiste care urmau să fie difuzate în țară, iar 23 de persoane au fost deferite justiției și condamnate la diferite pedepse”⁹⁰.

Acțiunile care au cunoscut cea mai mare amploare din domeniul descoperiri de materiale religioase introduse clandestin în țară au fost „Canalul-80” și „Canalul-81”, în ambele fiind arestați și condamnați credincioși aparținând cultului creștin după Evanghelie. Conform rapoartelor Securității, persoanele implicate într-unul din procesele care au constituit operațiunea „Canalul-80” au fost descoperite incidental, în urma unui filtru cotidian organizat de Miliția municipiului Suceava în noaptea de 18/19 octombrie 1980. În timpul acestui filtru au fost oprite două mașini cu numere de Alba, conduse de Paul Gross, din com. Călnic, jud. Alba⁹¹, și de Matei Fakner, din orașul Sebeș. În portbagajele mașinilor au fost descoperiți șapte saci de materiale religioase, care conțineau: „576 Biblii în limba rusă, 167 diverse broșuri și 40 de casete cu benzi magnetice”. Cercetările, după ce au fost extinse asupra mai multor persoane, au scos la iveală faptul că materialele proveneau dintr-un depozit central aflat în Karlsruhe (RFG), depozit care alimenta toate țările socialiste, în principal România, de unde erau trimise în URSS. Potrivit Securității, depozitul ar fi aparținut organizației religioase „Societatea interconfesională de traducere și răspândirea Bibliei în toate țările lumii”, iar acțiunea de introducere ilegală de materiale era coordonată de mai mulți cetățeni vest-germani, aflați în atenția Direcției I, în cadrul acțiunii „Canalul-80”. Ancheta a mai relevat faptul că materialele au fost introduse în țară prin intermediul unor studenți teologi vest-germani de la Școala biblică din Wiedenest, prin tineri aparținând unei grupări religioase elvețiene (Berghische Gemaide) și cu ajutorul unor turiști occidentali. Materialele erau transportate spre 13 depozite situate în județele Iași, Botoșani și Suceava, de unde erau introduse clandestin în URSS, prin intermediul ceferiștilor sau a diverșilor credincioși.

După această descoperire, la 25 octombrie 1980 s-a întocmit un plan de acțiune comun de către Direcția I, Direcția a VI-a, de către Miliția și Procuratura județului Suceava. Au fost efectuate

---

⁸⁸ Idem, dosar 141, vol. 3, f. 55.

⁸⁹ *Ibidem*, vol. 2, f. 187.

⁹⁰ Idem, dosar 150, vol. 2, f. 47.

⁹¹ Paul Gross mai fusese subiectul unei percheziții teritoriale efectuate la 17 noiembrie 1979, în cursul căreia nu au fost descoperite decât câteva Biblii.

percheziții la adresele celor doi, dar și la locuința lui Gheorghe Hoffman, din Rădăuți, și la adresele mai multor creștini după Evanghelie din comuna Câlnic sau din alte localități. La domiciliul unora dintre aceste persoane s-au găsit mari cantități de materiale, cum este cazul percheziției efectuate la Andreas Baak, din Sighișoara, la care s-au găsit peste 2.000 de broșuri⁹². În final au fost arestate cinci persoane, Paul Gross, Matei Fakner, Gheorghe Hoffman, Mihail Kloos (din com. Miercurea Sibiului, jud. Sibiu) și Manfred Herbert (din Sibiu), toți fiind membri ai cultului creștin după Evanghelie. De la aceștia au fost confiscate 10.600 mărci vest-germane, 650 franci elvețieni, 101 dolari americani și 2.060 zloți. Alte opt persoane implicate au fost amendate contravențional. Este vorba despre Vasile Lăcătuș, Petru Ovadiuc, Gheorghe Moloci, Clemente Gherasim, Eusebie Pribeagu, Samuel Hoffman, Silvestru Tcaciuc și Mihai Bleorțu, acestea fiind persoanele care asigurau introducerea materialelor în URSS.

Paul Gross și Mihail Kloos au fost acuzați de „deținere ilegală de mijloace de plată străine și trecerea frauduloasă peste graniță, prev. și ped. de art. 37 al. 1 și 3 din decretul 210/1960; difuzarea fără autorizație a imprimatelor grafice și benzi magnetice destinate informării publice, prev. și ped. de art. 94 din legea nr. 2/1974; complicitate la infrațiunea de trecere peste frontieră a unor bunuri prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal, prev. și ped. de art. 26 c.p. raportat la art. 72 din legea nr. 30/1978”. Matei Fakner și Manfred Herbert au fost acuzați de „deținere ilegală de mijloace de plată străine și trecerea frauduloasă peste graniță, prev. și ped. de art. 37 al. 1 și 3 din decretul 210/1960; difuzare fără autorizație a imprimatelor grafice și benzi magnetice destinate informării publice, prev. și ped. de art. 94 din legea nr. 3/1974”, iar Gheorghe Hoffman a fost acuzat de „complicitatea la infrațiunea de trecere peste frontieră a unor bunuri prin alte locuri decât cele stabilite pentru controlul vamal, prev. și ped. de art. 26 c.p. raportat la art. 72 din legea nr. 30/1970; difuzarea fără autorizație a imprimatelor grafice și benzi magnetice destinate informării publice, prev. și ped. de art. 94 din legea nr. 3/1974”.

În timpul desfășurării procesului care a avut loc la Suceava, începând din 25 noiembrie 1980, „Europa Liberă” a difuzat în cadrul emisiunii „Actualitatea românească”, prezentată de Emil Georgescu, un comunicat al „Comitetului Creștin pentru Apărarea Libertății Religioase și de Credință”, care a descris întregul caz, menționând perchezițiile și mai ales anchetele (în timpul cărora unele persoane au fost bătute), la care au fost supuși credincioșii cultului creștin după

---

⁹² Până la 31 octombrie 1980 „au fost efectuate 21 de percheziții domiciliare, ocazie cu care au fost ridicate următoarele: 2.719 Biblii, 2.135 broșuri și reviste, 555 ilustrate, 874 foi volante, 1.605 pliante, 5 radiocasetofoane de proveniență străină, 5 aparate radio de proveniență străină, 7 casetofoane de proveniență străină, 135 casete cu bandă magnetică, 1 mașină tricotate, 12 mașini de gătit electrice, 1 mașină de spălat, 2 congelatoare de 160 litri de fabricație străină, 5 verighete false, 2 rolfilme, 4 autoturisme «Dacia-1300» cu casetofoane fiecare, 510 litri motorină, 35 pantaloni confecționați, sustrăși de la cooperativa Radăuți”.

Evanghelie. Comitetul cerea solidarizarea cu cei judecați, declarau o zi de post și rugăciune pentru aceștia și făcea apel la președinții Jimmy Carter și Ronald Reagan, la Congresul SUA, la senatorul Henry Jackson și la Comitetele pentru Apărarea Drepturilor Omului din întreaga lume (printre care „Amnesty International”, „Cristian Solidarity”, „Kesten College”, „Conferința de la Madrid”, „Comitetul pentru Apărarea Deținuților Politici din România”, „Comitetul intelectualilor pentru o Europă a libertăților” etc.), pentru a lua o atitudine în favoarea celor arestați.

În perioada procesului Securitatea a fost foarte atentă la modul în care erau receptate în rândul credincioșilor măsurile luate de autoritățile statului român. Deoarece mulți dintre aceștia considerau că activitatea celor arestați „nu contravine credinței și că tot ce au făcut a fost de natură să «transmită cuvântul domnului»”, pe o notă a Securității din 29 noiembrie 1980 era făcută următoarea adnotare, la data de 2 decembrie 1980: „Cred că e cazul să se acționeze prin conducerea cultului pentru lămurirea credincioșilor și determinarea lor să se desolidarizeze de cei arestați și implicați în caz”. Cei cinci au fost condamnați prin sentința nr. 13 din 10 ianuarie 1981. În momentul de față nu deținem date decât despre situația lui Paul Gros, care a fost condamnat la patru ani de închisoare corecțională și trei ani de interdicere a unor drepturi, dar a fost grațiat la 22 august 1981, beneficiind de Decretul nr. 189/1981. După eliberare, el a depus o cerere de emigrare în RFG, avizată negativ, însă, de către Comisia Județeană Alba, la 15 februarie 1982. Matei Fakner a primit totuși acordul de a emigra în RFG la 21 ianuarie 1982, ceea ce ne face să credem că și el a fost grațiat în urma aceluiași decret⁹³.

În cadrul acțiunii „Canalul-81”, la 17 septembrie 1981 Inspectoratul Județean de Securitate Mehedinți, pe baza unor materiale informative obținute pe linia problemei contraspionajului german, a luat mai multe măsuri „sub acoperirea organelor de Miliție”. A fost descoperit astfel un număr mare de materiale religioase, care au intrat în țară cu ajutorul unui șlep venit pe Dunăre din RFG. În urma anchetei au fost arestate și trimise în judecată zece persoane, dintre care trei (Klaus Wagner, Maria Delapeta și Fidia Delapeta) erau membri ai cultului creștin după Evanghelie, cult spre care erau destinate materialele, iar celelalte șapte persoane (Virgil Fîru, Ion Viasu, Stan Apostol, Dumitru Braghina, Ion Drăghici, Dumitru Grecu și Ion Cazacu) erau implicate efectiv în introducerea clandestină a materialelor.

Prin sentința nr. 1967 din 19 decembrie 1981, Klaus Wagner și surorile Delapeta au fost condamnați la șase ani închisoare, urmând să execute, prin aplicarea Decretului nr. 189/1981, câte cinci ani de închisoare. Continuându-se documentarea acțiunii, au fost arestați alți opt creștini după

---

⁹³ Materiale privind întreg caz se găsesc în ACNSAS, fond Documentar, dosar 141, vol. 1, f. 127-128 și dosar 146, vol. 3, f. 4, 31, 33, 50, 51, 57-68.

Evanghelie, acuzați și ei de a fi fost implicați în acel transport de material religios. Este vorba despre Constantin Georgescu, frații Silviu și Mircea Cioată, Ioan Toader, Petru Furnea (toți din Ploiești), Horst Feder (din Sighișoara), Ioan Holzman (din Brașov) și Ioan Răceală. Ei au fost acuzați că începând din anul 1978 au transportat și difuzat mari cantități de literatură religioasă, dar și electrocasnice, introduse în țară pe șlepul condus de Virgil Firu, condamnat în cadrul procesului primului grup.

Conducătorii grupului erau considerați Constantin Georgescu și Silviu Cioată. Constantin Georgescu, după ce fusese prezentat într-o emisiune a postului de radio „Europa Liberă”, din mai 1979, ca fiind persecutat pentru apartenența sa la cultul creștin după Evanghelie, a fost avertizat de Securitate la 14 iunie 1980. Silviu Cioată fusese avertizat de mai multe ori de Securitate (la 24 aprilie 1971, pentru că a avut relații cu un cetățean elvețian declarat ulterior indezirabil, și la 9 septembrie 1976, pentru deținerea și difuzarea lucrării „Locul creștinului în socialism”, a pastorului baptist Iosif Țon). În 1977 când, împreună cu Iosif Țon și cu alte persoane, a întocmit o lucrare denigratoare la adresa comunismului din România difuzată la „Europa Liberă”, Silviu Cioată a fost luat în anchetă, care însă nu s-a finalizat printr-un proces, ci doar cu punerea sa într-o dezbatere publică, la 4 aprilie 1977, și cu demascarea în presa locală, la 9 aprilie 1977. Toți cei opt inculpați au fost acuzați de infracțiunile de „complicitate la contrabandă” (pedepsită prin Legea nr. 30/1978) și „difuzarea fără autorizație a unor imprimare grafice și fonice” (pedepsită prin Legea presei nr. 3/1974).

În urma procesului, prin sentința nr. 368 din 6 martie 1982 a Judecătoriei Ploiești, Constantin Georgescu a fost condamnat la șase ani de închisoare, Petru Furnea, Ioan Holzman și Silviu Crișan au fost condamnați la câte cinci ani și șase luni, iar Horst Feder, Mircea Cioată și Toader Ion la cinci ani și trei luni. Nu deținem date despre pedeapsa primită de Ioan Răceală. Prin Decizia nr. 193/11 martie 1982, Tribunalul județului Prahova a respins recursurile tuturor inculpaților. Drept reacție, ziarul religios „Evangelische Information”, din RFG, a publicat în numărul din 14 aprilie 1982 un articol cu titlul „România: închisoare pentru difuzare de Biblii”, în care erau prezentate date despre condamnările suferite de cele două grupuri. În urma presiunilor internaționale, prin Decretul Prezidențial nr. 200 din 27 iulie 1982 toți inculpații creștini după Evanghelie au fost eliberați⁹⁴.

Impedimente profesionale

---

⁹⁴ Materiale referitoare la aceste cazuri se găsesc în ACNSAS, fond Documentar, dosar 146, vol. 2, f. 42-49 și vol. 3, f. 75-76 și dosar 150, vol. 3, f. 10, 73-74.

Un alt motiv pentru care numeroși credincioși neoprotestanți au fost trimiși în închisoare l-a reprezentat refuzul acestora de a se prezenta la încorporare sau refuzul de a depune jurământul militar. Mircea Dragomir, adventist de ziua șaptea, încorporat pentru satisfacerea stagiului militar, deoarece „a refuzat să execute programul de pregătire militară și politică în zilele de sâmbătă, motivând că preceptele credinței sale nu-i permit acest lucru”, a fost condamnat la trei ani de închisoare pentru infracțiunea de insubordonare. După eliberarea din detenție, în anul 1977, el a recurs la „unele acțiuni protestatare”, invocând condamnarea sa pe nedrept. În 1978, fiind iarăși încorporat, a fost condamnat la patru ani închisoare, tot pentru insubordonare. Pentru că și în penitenciar a protestat față de această condamnare, la 10 octombrie 1978 a fost avertizat de Securitate. La 15 octombrie 1980 era deținut în Penitenciarul Galați⁹⁵. La 1 septembrie 1976 Serviciul Instanțelor Militare a respins cererea înaintată de Petre Vasile pentru grațierea fiului său, Veniamin Vasile, condamnat la patru ani pentru insubordonare deoarece „a refuzat să depună jurământul militar, să primească arma și să lucreze sâmbăta”. O cerere similară a fost înaintată și Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România⁹⁶. Un material al Securității menționa numele Constanței Bistriceanu din com. Ciuperceni, jud. Dolj, care „a încercat să trimită postului de radio Europa Liberă o scrisoare în care afirma că fiul ei, Bistriceanu Lucian, este condamnat la închisoare pentru că a refuzat să execute niște ordine sâmbăta, în timp ce se afla în armată. Cere eliberarea acestuia și «garantarea dreptului la credință»”⁹⁷. La 1 noiembrie 1988, prin Sentința numărul 52, Tribunalul Militar Iași a condamnat un număr de cinci credincioși penticostali pentru refuz de prezentare la încorporare. Petru Mureșan a fost condamnat la patru ani și șase luni închisoare, Constantin Lungoci, Zaharia Moroșan și Onofrei Chindriș la patru ani de închisoare, iar Constantin Cârdei la trei ani și șase luni închisoare. Dintre aceștia, Petru și Zaharia Moroșan erau penticostali dizidenți. Toți au fost arestați la 17 octombrie 1988. În noiembrie 1989, Crin Lungoci și Petru Moroșan erau deținuți la Penitenciarul Chilia, iar restul la Penitenciarul Gherla. Deși în dreptul fiecăruia era specificat cultul de care aparținea, la sfârșitul notei se cerea să se răspundă organizațiilor internaționale care se interesau de ei că cei în cauză nu sunt membrii nici unei confesiuni legale, cu toate că Onofrei Chindriș, Constantin Lungoci și Constantin Cârdei aparțineau unui cult recunoscut de stat⁹⁸.

O mare problemă era ridicată autorităților de către credincioșii cultului adventist de ziua a șaptea, care refuzau să-și trimită copii la școală sâmbăta, zi considerată sfântă. Un raport elaborat de

---

⁹⁵ Idem, dosar 141, vol. 1, f. 70-71.

⁹⁶ *Ibidem*, vol. 3, f. 93-94.

⁹⁷ Idem, dosar 150, vol. 1, f. 16.

⁹⁸ Idem, dosar 143, vol. 5, f. 1.

șeful Serviciului IV al Direcția I, lt. col. I. Banciu, din 22 decembrie 1972, atestă că au fost identificați aproximativ 4000 de copii ai căror părinți nu-i lasă să meargă sâmbăta la școală „cu toate încercările de lămurire ale organelor competente”. Județele cu numărul cel mai mare de astfel de cazuri erau: Sibiu (90), Cluj (80), Iași (60), Bacău (50), Teleorman și Suceava (35), Vaslui (30) și Prahova (20). Numeroase erau cazurile în care adventiștii, deși își lăsau copii sâmbăta la școală, nu le permiteau să desfășoare nici o activitate școlară și nici participarea la activitățile practice (îndeosebi cele efectuate în agricultură). Ca soluții la acest fenomen, Direcția I prevedea desfășurarea unor măsuri educative pentru atragerea acestor copii la școală, influențarea prin rețeaua informativă (fiind subliniate mai multe succese înregistrate prin această metodă), intervenții ale Departamentului Cultelor la nivelul conducerii cultului, acționarea cu operativitate mai mare de către inspectorii județeni de culte pentru descoperirea și înlăturarea acestor situații⁹⁹.

Reacțiile credincioșilor

Nemulțumiți de politica religioasă a regimului, credincioșii cultelor neoprotestante recurgeau uneori la trimiterea unor memorii de protest către autoritățile centrale și locale. Câteodată acestea erau rezolvate în mod favorabil de către organele statului de teama că în caz contrar credincioșii vor trimite memorii în exteriorul țării, făcând cunoscute persecuțiile religioase la care erau supuși sau vor recurge la acțiuni de protest mult mai vehemente în interiorul țării.

Chiar în anul în care România a semnat Actul de la Helsinki, cultul penticostal a înaintat un memoriu președinției, cerând dreptul de a se întâlni în mai multe programe în cadrul singurei zi de cult de care beneficiau¹⁰⁰. Memoriul a fost avizat pozitiv, penticostalii obținând dreptul de a se aduna la biserică nu doar duminica dimineața, ci și seara.

La 26 august 1977, un grup compus din 10 penticostali din Mediaș s-a prezentat la Departamentul Cultelor cu un memoriu prin care cereau autorizarea construirii unei case de rugăciuni, „amenințând cu acțiuni de dezordine”. Ei afirmau, de asemenea, că în caz contrar se vor adresa conducerii superioare de partid și de stat. Raportul Securității specifica faptul că ridicarea acelei case de rugăciuni fusese avizată favorabil de Consiliile Executive ale Comitetului Popular Municipal Mediaș și Comitetului Popular Județean Sibiu, „însă Departamentul Cultelor târăgănează soluționarea lui”. Securitatea, care cunoștea starea de nemulțumire existentă în rândul penticostalilor, arăta că „situația acestei construcții a fost inclusă în urgența de către Direcția I, spre

---

⁹⁹ Idem, dosar 141, vol. 1, f. 41-50.

¹⁰⁰ Declarația lui Tiberiu Apolzan (M. Vlase, *art. cit.*, d. 143).

a fi rezolvată de Departamentul Cultelor”¹⁰¹. O acțiune similară au întreprins și 36 de penticostali din comuna Fărcașa, județul Maramureș, care în luna martie 1981 s-au deplasat în grup la București pentru a reclama demolarea casei lor de rugăciuni¹⁰².

Un material al Direcția Relații Culte din Departamentul Cultelor semnala că, la sfârșitul anilor '70 s-a înmulțit numărul de memorii adresate de credincioșii bapțiști organelor de partid și de stat, județene și centrale, cât și Departamentului Cultelor. Elocvent pentru modul cum vedea Departamentul Cultelor aceste petiții este următorul pasaj: „Reține atenția tonul violent al unor astfel de memorii, insolenta unor semnatori care își permit să amenințe cu străinătatea, cu emigrarea din țară dacă nu li se satisfac cererile, uneori dând chiar și termene ultimative până la care să se răspundă la cererile lor, afirmând că în caz contrar vor încălca legea”¹⁰³. La 10 martie 1986, pastorul Mihai Hușanu, președintele Uniunii Comunităților Creștine Baptiste, a înaintat un memoriu către Departamentul Cultelor, cerând anularea interzicerii ținerii de servicii religioase în biserica baptistă din orașul Beclean, biserică neautorizată de către organele locale ale puterii de stat. Memorii similare au fost înaintate Consiliilor Populare ale orașului Beclean și județului Bistrița Năsăud¹⁰⁴. În august 1982, Matei Trifu, din Brăila, a adresat un memoriu Consiliului de Stat al RSR, în care denunța abuzurile Securității locale, în special ale lt. col. Nichiforescu, care la 22 iunie 1982 l-a înjurat și bătut pe Ilie Trifu, fratele său. În memoriu, Matei Trifu preciza: „Cum, prin articolul 17 și 30 din Constituție, cetățeanul român este liber să creadă în ce vrea, noi avem dreptul de a fi liberi să ne trăim credința, atâta timp cât principiile statului nu sunt lezate cu nimic de credința noastră”¹⁰⁵.

La 12 octombrie 1989, „Europa Liberă” a difuzat, la emisiunea „România și drepturile omului”, un apel adresat lui Nicolae Ceaușescu de un grup de credincioși din orașul Bistrița, membri ai cultului Creștin după Evanghelie, solicitând construirea unei noi case de rugăciuni, în locul celei demolate „cu mobilizări de forțe din partea autorităților locale”. Încă de la începutul apelului se arăta că: „Încă și în zilele de astăzi, creștinii din România sunt supuși unor mari persecuții, prigoanei și amenințărilor din partea autorităților locale”. Deși conducerea bisericii din Bistrița a trimis numeroase apeluri și adrese la Departamentul Cultelor, Consiliul popular municipal, Comitetul județean de partid și Inspectoratul Județean Bistrița Năsăud al Ministerului de Interne pentru a opri demolarea, ele au rămas fără răspuns timp de un an. În aceste condiții, cei 600 de credincioși au

---

¹⁰¹ Idem, dosar 146, vol. 2, f. 37; dosar 150, vol. 2, f. 29.

¹⁰² Idem, dosar 150, vol. 2, f. 48-49.

¹⁰³ Idem, dosar 148, vol. 3, f. 35.

¹⁰⁴ Idem, dosar 150, vol. 5, f. 163.

¹⁰⁵ Idem, dosar 149, vol. 2, f. 46-48.

adunat bani pentru a construi o nouă casă de rugăciune, dar autoritățile locale nu au răspuns cererii lor de a autoriza această nouă construcție.

La 17 și 29 august 1989, primarul municipiului Bistrița, Lupșan, însoțit de echipe de muncitori, a încercat fără succes să demoleze biserica deoarece s-a lovit de împotrivirea fermă a credincioșilor, care au apărat-o. În urma acestui eșec, autoritățile locale au trecut la acțiuni în forță. Textul apelului este relevant: „La 1 septembrie a.c., la orele 9,30, plutoane de ofițeri și subofițeri de Miliție și Securitate au invadat strada Cloșca, nr. 7, unde se afla lăcașul, iar străzile din jur au fost blocate. S-a format un cordon din trupe antiteroriste cu câini. Milițienii au început să-i lovească cu bastoane pe toți cei aflați la biserică, unora rupându-le chiar coaste, cum a fost cazul lui Roman Dragoș și Marin Pătru. În aceste condiții, au dărâmat lăcașul care avea menirea să fie un loc unde să se citească Evanghelia. Mulți creștini au fost duși la Securitate, anchetați și loviți, pe motiv că ar fi fost inițiatorii acestei construcții. Primul secretar Bușui a dat dispoziție la toate întreprinderile ca toți pocăiții ce dețin funcții de conducere sau au studii superioare să fie mutați la un alt loc de muncă”. Credincioșii îi cereau lui Nicolae Ceaușescu să dea ordin ca „organele de partid din Bistrița să înceteze persecutarea creștinilor”, iar Departamentului Cultelor, „care a înlăturat din slujbă trei pastori cu legitimație, înlocuind-i cu alții după vederile lor”, să îndrepte situația¹⁰⁶. Ultima doleanță atestă clar intruziunile Departamentului Cultelor în viața cultelor, care în loc să apere libertățile religioase ale acestora urmărea doar obținerea obedienței lor față de dictatură.

În condițiile în care în România drepturile și libertățile religioase, mai ales în cazul cultelor neoprotestante, erau limitate, iar membri acestor culte erau deseori supuși la abuzuri din partea autorităților, erau frecvente cazurile în care credincioșii trimiteau diferite memorii, apeluri, scrisori deschise etc. în străinătate, dorind să facă cunoscută situația lor, în speranța că în urma protestelor internaționale statul român va remedia situația. Cei mai mulți se adresau postului de radio „Europa Liberă”, dar și forurilor internaționale conducătoare ale cultelor din care făceau parte, unor diplomați străini sau chiar unor președinți occidentali. O mare parte din acești credincioși cereau intervenția organismelor internaționale pentru a determina autoritățile române să le aprobe emigrarea din țară, văzută ca singură soluție pentru a practica o viață religioasă liberă. Trebuie amintit că de multe ori, din dorința de a avea o imagine cât mai bună în exterior, în contextul în care dictatorul preciza întotdeauna că România susține „pacea și dezarmarea mondială”, protestele internaționale duceau la rezolvarea favorabilă a unor situații.

---

¹⁰⁶ *Ibidem*, vol. 5, f. 37-39.

La 1 iulie 1987, pastorul penticostal Milovan Blăgăila, din Arad, a trimis o scrisoare postului de radio „Europa Liberă”, cerând ca acesta să facă cunoscută situația lui și să trimită scrisoarea Congresului SUA, pentru a-i acorda viză de emigrare. Cu o zi înainte, la 30 iunie 1987, Milovan Blăgăila a cerut o audiență la Ambasada SUA din București, menționând în cerere că este supus la persecuții pentru convingerile sale religioase. În scrisoarea adresată „Europei Libere”, el a prezentat cauzele care l-au determinat să ceară emigrarea și pentru care a apelat la această formă de protest. Fiind pastor în Arad din 1977, el a cerut prin numeroase memorii înaintate Departamentului Cultelor și lui Ceaușescu autorizarea deschiderii unor noi biserici în zonă, deoarece numărul credincioșilor crescuse foarte mult și nu mai puteau fi deserviți în cele existente. În memoriile el a cerut și stoparea acțiunii de sancționare de către Miliție a credincioșilor săi cu „amenzi mari”, de 5.000 de lei. Drept răspuns la aceste petiții, la 27 mai 1983, organele Securității, alături de inspectorul de culte și procurorul șef din județ, au intrat în biserica penticostală din cartierul arădean Aurel Vlaicu și i-au arestat pe toți credincioșii: „Eu eram la amvonul bisericii și predicam, oamenii Securității au venit până la amvon și mi s-a spus «afară sunt mașinile ca să vă ducem la centrul Securității». Eu am fost amendat cu suma de 5000 de lei, ceilalți între 1000 și 3000 lei”.

Milovan Blăgăila a anexat scrisorii și declarația unui credincios care s-a aflat și el printre cei arestați, declarație care reia descrierea acelei descinderi. Nu putem să nu remarcăm faptul cum autoritățile comuniste își permiteau să-i aresteze în plină slujbă religioasă pe membrii unui cult recunoscut de lege și ale căror drepturi erau apărute oficial de Constituție, de alte legi interne (Legea Cultelor) și de tratatele internaționale pe care România le semnase. Pastorul mai afirma în scrisoare și faptul că datorită persecuțiilor, în anul 1986, copiii săi au fost obligați să abandoneze școala¹⁰⁷.

În anul 1980, Securitatea a întocmit o listă cu numele tuturor neoproteștanților care au trimis sau au încercat să trimită memoriile, apeluri sau alte materiale în străinătate, menționând și motivele care i-au determinat să recurgă la această formă de protest. Vom prezenta în continuare cazurile câtorva dintre aceste persoane. Tudor Codruț, din Brașov, adventist, „a încercat să se adreseze la ONU” în dorința de a emigra, arătând că era persecutat pe motive religioase, suferind o condamnare la închisoare. Ioan Dărăbanț, din comuna Petrești, județul Alba, penticostal, s-a adresat Consiliului Mondial al Bisericilor de la Roma, solicitând și el sprijin pentru emigrare. Simin Medrea, din Arad, baptist, a trimis o scrisoare unui român din SUA, cerându-i să intervină la Alianța Mondială Baptistă pentru „soarta bisericii baptiste din Arad”. Valerică Petrini, din Ploiești, care „se manifestă ostil față de politica statului nostru”, s-a adresat președintelui Jimmy Carter, cerându-i sprijinul pentru a

---

¹⁰⁷ *Ibidem*, vol. 4, f. 10-14.

emigra în SUA, unde dorea să devină misionar baptist. O adnotare preciza că el a plecat din țară la 20 mai 1980. Cereri similare au înaintat și alte persoane¹⁰⁸.

Un material întocmit de Departamentul Cultelor în 1980 semnala numărul mare de memorii trimise în străinătate de bapțiști. Conform documentului, „declanșată în 1973 cu «memoriul celor 50 de pastori bapțiști», acțiunea a fost amplificată de Iosif Țon cu mai multe memorii și scrisori deschise”. Se specifică faptul că după acest moment au fost redactate mai multe documente de acest tip: al lui Iosif Țon (în decembrie 1977), cel semnat „Tineretul bisericii bapteste din Iași”, „«Punctul nostru de vedere», inițiat de Sărac Iosif, Geabău Pascu și Taloș Vasile, din comunitatea București, care au și umblat cu el prin țară strângând semnături de la mai mulți pastori bapțiști din diverse județe (unii dintre acești pastori au retractat ulterior semnăturile)” și memoriul bisericii bapteste din Reșița, „citit de curând și la postul de radio «Europa Liberă»”.

Departamentul Cultelor sublinia „substratul politic al acestor acțiuni întreprinse cu motivare religioasă”¹⁰⁹, încercând astfel să abată atenția de la nerespectarea libertății religioase în România. În opinia Departamentului Cultelor, pastorul baptist Iosif Țon, din Oradea, și-a început acțiunile protestatere „la instigarea organizațiilor religioase reacționare din străinătate”. Era vizat în acest caz „Centrul pentru studierea religiei și comunismului” de la Londra, cu care Iosif Țon ar fi luat contact în perioada 1968-1972, când și-a desăvârșit studiile teologice în Anglia. Iosif Țon a redactat și difuzat în rândul bapțiștilor, dar și în rândul altor cercuri din țară și străinătate, mai multe lucrări, printre care „Locul creștinului în socialism” și „Manifestul credinței”, denunțând politica antireligioasă a statului ateist român. Totodată, pastorul a trecut la acțiuni de organizare a tineretului baptist într-o uniune națională, care să fie condusă de un „Comitet pentru apărarea credinței”. În activitatea sa, el a fost ajutat de pastorul Liviu Olah și de credinciosul Aurel Popescu. La sfârșitul anilor '70 - începutul anilor '80, Iosif Țon s-a stabilit în SUA, dar și aici era urmărit de Securitate, fiind lucrat de maiorul Aurel Zapodean în D.U.I. „Misionarul”, încercându-se influențarea sa pentru a-și înceta campania de la „Europa Liberă” pentru respectarea drepturilor religioase în România¹¹⁰.

Autoritățile au prezentat și acțiunea baptistului Pavel Nicolescu, din București, ca fiind tot rezultatul amestecului în treburile interne ale României al organizațiilor religioase internaționale anticomuniste, în speță a „Solidarității internaționale creștine”. În aprilie 1978, Pavel Nicolescu, împreună cu alți opt bapțiști din București și din județele Timiș și Caraș Severin, a înființat „Comitetul român de apărare a libertăților religioase și de conștiință”, cu scopul informării opiniei

---

¹⁰⁸ Idem, dosar 150, vol. 1, f. 16-19.

¹⁰⁹ Idem, dosar 148, vol. 3, f. 35.

¹¹⁰ Idem, dosar 146, vol. 3, f. 72; dosar 148, vol. 3, f. 31-32; dosar 150, vol. 2, f. 46.

publice mondiale despre lipsa de drepturi religioase în România. În scurt timp, numărul aderenților la acest comitet s-a mărit la 27 de persoane, fiind atrași membri din județele Cluj, Arad, Iași și Hunedoara. În anul 1979, prin intermediul preotului ortodox Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Pavel Nicolescu a intrat în legătură cu inițiatorii „Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România”, pe care i-a încurajat în acțiunea lor. Autoritățile au trecut la arestarea și condamnarea unora dintre membri comitetului, ceilalți, printre care și Pavel Nicolescu, au fost forțați să emigreze, marea majoritate stabilindu-se în SUA¹¹¹.

Față de amestecul tot mai agresiv al statului în viața religioasă a credincioșilor neoprotestanți, dar și față de deteriorarea continuă a condițiilor de viață, s-au înregistrat cazuri în care unii membri ai acestor culte și-au exprimat nemulțumirea, manifestându-se uneori chiar în biserică. Departamentul Cultelor a semnalat cazurile pastorilor baptiști Pascu Geabău, Ion Duduică, Iosif Ștefanuț, Vasile Taloș și Vasile Brânzei, dar și ale credincioșilor baptiști Ștefan Mărcoi și Filip Dincă, care „țin predici în care învinuiesc conducerea cultului de incapacitate, lipsă de activitate și atitudine servilă față de organele de stat (...) incită credincioșii la nesupunere față de autoritatea de stat, negând dreptul acestuia de supraveghere și control a vieții religioase”.

De asemenea, la biserica baptistă din Craiova, seminaristul Petru Ciolac a chemat credincioșii la luptă „împotriva statului care este împotriva credinței”, chemare care se adaugă celei a lui Ilie Craiovan, baptist din Reșița, care a afirmat în biserică următoarele: „Statul nu are dreptul să se amestece în treburile bisericii decât până la ușa ei”.

În mod similar, mai mulți credincioși penticostali din județul Alba și-au exprimat în casa de rugăciune nemulțumirea pentru „lipsa de drepturi de a-și exercita credința”, dar și pentru „condițiile proaste de trai”¹¹².

În același sens, adventistul-reformist Daniel Neamțu, condamnat în 1972 pentru insubordonare, a fost avertizat la 27 decembrie 1977 de Inspectoratul județean de Securitate Prahova pentru că „a purtat discuții calomnioase la adresa conducerii noastre de partid și a interpretat tendențios noile legi ale statului nostru”¹¹³.

Un protest foarte vehement s-a înregistrat și din partea familiei Tânjală, din București, formată din 11 persoane, toate membre ale cultului creștin după Evanghelie, protest cauzat de dorința autorităților de a le demola casa, „în vederea construirii noului centru civic”. În noile condiții, familia Tânjală nu a dorit să mai rămână în România, depunând cerere de emigrare în SUA.

---

¹¹¹ Idem, dosar 150, vol. 2, f. 46 și vol. 4, f. 51.

¹¹² Idem, dosar 148, vol. 3, f. 30.

¹¹³ Idem, dosar 141, vol. 3, f. 86.

Deoarece autoritățile refuzau să le probe cererea, ei au amenințat că vor recurge la memorii și proteste și vor face greva foamei, încercând să se opună pe orice cale demolării locuinței. Față de această situație, șeful UM 0800 București cerea UM 0200 București „să se întreprindă tot ce este posibil cu privire la eliberarea pașapoartelor, pentru a se putea preveni eventuale acte de dezordine din partea acestora”¹¹⁴.

Un caz oarecum asemănător este și cel al pastorului adventist Ioan George Mateescu, din București. După ce Comisia Guvernamentală i-a respins, în iulie 1980, cererea de emigrare în Austria, acesta s-a adresat cu mai multe memorii organelor de stat, iar în octombrie 1980 a făcut, împreună cu familia, greva foamei la domiciliu timp de 10 zile. Totodată, „Europa Liberă” a difuzat două scrisori ale acestuia, în octombrie 1980 și iulie 1981, în care cerea ajutorul organizațiilor internaționale pentru a emigra. La 10 mai 1982 era urmărit de Securitate prin DUI¹¹⁵.

Din dorința de a putea practica religia în libertate, fără constrângeri din partea autorităților, începând cu anii '80, în paralel cu agravarea continuă a calității vieții cotidiene din România, numeroși credincioși neoprotestanți au depus cereri pentru emigrare în Occident, speculând poate și încălcarea drepturilor lor religioase de către statul comunist. Un raport al Departamentului Cultelor de la începutul anilor '80 arăta că doar din județul Arad au fost depuse circa 600 de cereri de emigrare din partea baptiștilor și pentecostalilor, toate motivate cu lipsa libertăților religioase, fenomen prezent și în județele Suceava, Bistrița Năsăud, Hunedoara și, de mai mici proporții, în Ialomița. În acord cu poziția oficială privind amestecul puterilor străine, „deranjate de politica de pace și dezarmare promovată de România”, în treburile interne ale statului nostru, documentul specifica faptul că aceste cereri au fost depuse „sub influența propagandei dușmănoase externe”¹¹⁶. În multe cazuri credincioșii neoprotestanți amenințau cu apelul la postul de radio „Europa liberă” sau la diferite organisme internaționale în situația în care autoritățile ar fi respins cererile lor de plecare definitivă din țară.

Concluzii

În încheiere, vom aminti doar faptul că toate eforturile statului comunist de a obstrucționa activitatea cultelor neoprotestante au eșuat în mod lamentabil. Această realitate a început să devină evidentă încă din a doua jumătate a anilor '70, când numărul credincioșilor celor patru culte a crescut într-un mod exploziv, cu toate piedicile puse de autorități. În condițiile situației represive

---

¹¹⁴ *Ibidem*, vol. 2, f. 473-478.

¹¹⁵ *Ibidem*, f. 393-395.

¹¹⁶ *Idem*, dosar 148, vol. 3, f. 34.

generalizate la nivelul întregii țări, a deteriorării continue a nivelului de trai, a lipsei posibilității de afirmare fără o atitudine obedientă față de putere și a izolării internaționale a țării din anii '80, mulți locuitori ai României găseau un refugiu în religie. Deoarece o parte dintre aceste persoane considerau Biserica Ortodoxă Română ca fiind compromisă datorită „pactului” cu dictatura comunistă, privirile lor s-au îndreptat către cultele neoprotestante, considerate a fi mai puțin obediente față de regim. Cum deja am amintit, din aceleași motive, un număr mare de foști credincioși greco-catolici, refuzând trecerea forțată la ortodoxie, au aderat la neoprotestantism, îndeosebi la cultele baptist și penticostal, ceea ce și explică masa mare de membri a acestor culte existente în Ardeal.

Oricare ar fi fost motivele pentru care aceste persoane au trecut la practicarea religiei neoprotestante, cert este faptul că regimul ateist, cu toate mijloacele de care dispunea, nu a reușit să stopeze acest fenomen, eșuând în încercarea de a-i determina pe credincioși să renunțe la religia în care credeau.

Publicat în Adrian Nicolae Petcu (coord.), *Partidul, Securitatea și Cultele, 1945-1989*, Editura Nemira, București, 2005, pp. 350-394.